

Aan de leden van de raad

Onderwerp: minima effectenrapportage gemeente Dronten 2017

Geachte leden van de raad

Tijdens de behandeling van de kadernota 2017 op 23 juni 2016 heeft de raad gevraagd een minima-effectenrapportage op te laten stellen vóór de programmabegroting van 2018.

Een minima-effectrapportage geeft aan wat het effect is van de landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen in de gemeente Dronten. Het Nibud is gevraagd een dergelijk onderzoek voor de gemeente Dronten uit te voeren.

Het doel van dit onderzoek is enerzijds inzicht te geven in de koopkracht van de armste groepen in de gemeente en anderzijds inzichtelijk te maken welke groepen huishoudens in de gemeente goed profiteren van de verschillende (landelijke en lokale) inkomensondersteunende maatregelen en welke groepen minder goed. Tevens zijn eventuele armoedevallen in kaart gebracht.

Het onderzoek richt zich op 9 verschillende huishoudtypes. Daarvan wordt de koopkracht inzichtelijk gemaakt. Er wordt voor elk huishoudtype op twee verschillende inkomensniveaus berekeningen gemaakt. Dit zijn het minimum inkomen (bijstand of AOW-uitkering) en 110% van de geldende bijstandsnorm.

Om het effect van inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens te berekenen, maakt het Nibud gebruik van begrotingen. Hierin zijn de inkom-

Bijlage(n): 1

sten en uitgaven van de huishoudens af te lezen. De begrotingen zijn voor groepen van huishoudens. De bedragen in de begrotingen zijn gemiddelden. In werkelijkheid zal de financiële situatie van de individuele huishoudens er anders uitzien. De begroting laat dus niet zien in hoeverre een individueel huishouden een sluitende begroting heeft. Wel wordt duidelijk in hoeverre een bepaald type huishouden in het algemeen een sluitende begroting heeft.

De resultaten

Uit de resultaten van het Nibud rapport blijkt dat de gemeente Dronten voor alle soorten huishoudens verschillende vormen van inkomensondersteuning kent die een positief effect hebben op de bestedingsruimte van de inwoners.

Het blijkt dat in de gemeente Dronten alle negen onderzochte huishoudens op beide onderzochte inkomensniveaus voldoende inkomsten hebben om alle noodzakelijke uitgaven uit het basispakket (vaste lasten, huishoudelijke uitgaven en reserveringsuitgaven¹) te betalen zonder dat er tekorten ontstaan.

Het 'basispakket' voorziet in de noodzakelijke kosten. Als ervan wordt uitgegaan dat de onderzochte huishoudens ook financiële ruimte overhouden voor het 'restpakket' (uitgaven voor sociale participatie en overige uitgaven) voor meer vrije bestedingen dan blijken er drie typen huishoudens die na betaling van de kosten uit het basispakket en restpakket financiële ruimte tekort komen. Dit zijn alleenstaanden met een bijstandsuitkering, een echtpaar zonder kinderen en een echtpaar met oudere kinderen, waarbij met name deze laatste groep het grootste tekort laat zien. Het rapport geeft aanbevelingen ten aanzien van deze drie groepen.

Dit zijn de belangrijkste resultaten uit het Nibud rapport. Voor een uitgebreid overzicht van de resultaten en de aanbevelingen die het Nibud doet wordt naar het rapport verwezen.

Vervolg

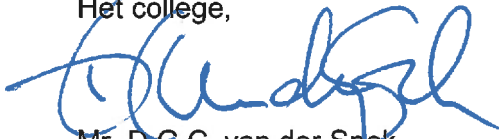
De komende periode worden de drie transities en armoedebeleid 2015-2018 geëvalueerd. De resultaten en aanbevelingen van de minima effecten rapportage zullen daarin worden meegenomen en waar mogelijk een plek krijgen in het nieuwe beleidsplan Sociaal Domein 2019-2022 die aan uw raad ter besluitvorming wordt voorgelegd.

¹ Voor een definitie van deze uitgaven wordt verwezen naar het Nibud rapport.

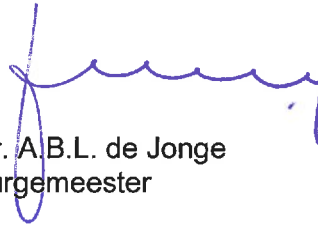
Datum : 2 oktober 2017
Bladnr. : 3
Kenmerk : U17.014905/MO/DC
Geadresseerde :

Wij gaan ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Het college,

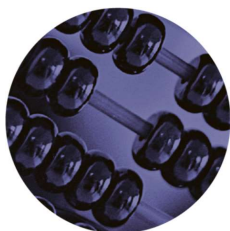
Mr. D.G.C. van der Spek
Secretaris

Mr. A.B.L. de Jonge
Burgemeester

Minima-effectrapportage gemeente Dronten 2017

De invloed van landelijke en gemeentelijke
maatregelen op de financiële positie van inwoners
met lage inkomens

Minima-effectrapportage gemeente Dronten 2017

De invloed van landelijke en gemeentelijke
maatregelen op de financiële positie
van inwoners met lage inkomens

Samenvatting

Doel onderzoek

Deze minima-effectrapportage geeft weer wat het effect is van landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen in de gemeente Dronten.

Het doel van dit onderzoek is:

- inzicht te geven in de koopkracht van de armste groepen in de gemeente.
- inzichtelijk maken welke groepen huishoudens in de gemeente goed profiteren van de verschillende (landelijke en lokale) inkomensondersteunende maatregelen en welke groepen minder goed.
- eventuele armoedevallen in kaart brengen.

Dit onderzoek is gebaseerd op de (fiscale) wet- en regelgeving, de bijstandsbedragen en bestedingen zoals die in 2017 gelden. De verwachtingen voor 2018, zoals die op Prinsjesdag zijn gepresenteerd, hebben we niet meegenomen in de berekeningen. Het Nibud heeft op Prinsjesdag voor 100 voorbeeldhuishoudens de koopkrachtverandering doorgerekend. Hieruit blijkt dat de koopkracht van bijstandsgerechtigden in 2018 nagenoeg gelijk zal zijn¹.

Uitgangspunten

In deze minima-effectrapportage is voor negen verschillende huishoudtypen de koopkracht inzichtelijk gemaakt:

- a. Een alleenstaande onder de AOW-leeftijd;
- b. Een alleenstaande oudere (AOW-gerechtigd);
- c. Een eenoudergezin met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar);
- d. Een eenoudergezin met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar);
- e. Een paar zonder kinderen;
- f. Een paar met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar);
- g. Een paar met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar);
- h. Een alleenstaande onder de AOW-leeftijd met een zorgvraag;
- i. Een alleenstaande oudere (AOW-gerechtigd) met een zorgvraag.

Voor elk van deze huishoudtypen is op twee inkomensniveaus (het toepasselijk minimum en op 110% van de geldende bijstandsnorm) een begroting gemaakt. Zo wordt voor de verschillende huishoudtypen op deze inkomensniveaus inzichtelijk wat het effect van landelijke en gemeentelijke maatregelen is op de koopkracht.

¹ Zie: <https://www.nibud.nl/beroepsmatig/nibud-koopkracht-blijft-nagenoeg-gelijk-in-2018/>

Naast de landelijke heffingskortingen, toeslagen, kinderbijslag en teruggaaf specifieke zorgkosten, hebben we in de begrotingen rekening gehouden met de volgende lokale regelingen:

- de kwijtschelding van lokale lasten;
- de collectieve zorgverzekering;
- de Pas van Dronten (voor maatschappelijke participatie);
- de Declaratieregeling schoolkosten;
- de Computerregeling.

Bij de uitgaven maken we onderscheid tussen uitgaven uit het basispakket en uitgaven uit het restpakket:

- De uitgaven uit het basispakket zijn alle uitgaven die als noodzakelijk kunnen worden beschouwd.
- Het restpakket zijn uitgaven die bestemd zijn voor de meer vrije bestedingen. Hieronder vallen de uitgaven voor sociale participatie, een huisdier, zakgeld en de kosten voor woon-werkverkeer (als men geen volledige bijstandsuitkering meer heeft).

Resultaten

De financiële situatie van huishoudens

Alle negen onderzochte huishoudens hebben op beide onderzochte inkomensniveaus voldoende inkomsten om alle noodzakelijke uitgaven uit het basispakket te betalen zonder dat er tekorten ontstaan.

Dit geldt niet als de bestedingen in het restpakket erbij komen. De volgende huishoudens hebben op alle twee de inkomensniveaus onvoldoende inkomsten om alle uitgaven voor sociale participatie te bekostigen:

- De alleenstaande -met en zonder extra zorgkosten-
- Het paar zonder kinderen
- Het paar met oudere kinderen

De alleenstaande ouder met oudere kinderen heeft op bijstandsniveau voldoende om alle uitgaven uit het restpakket te bekostigen, maar komt op 110% van het toepasselijk minimum wel maandelijks tekort.

De alleenstaande boven de AOW-leeftijd en de alleenstaande ouder met jonge kinderen hebben wel voldoende inkomsten om alle noodzakelijke uitgaven en uitgaven aan sociale participatie te bekostigen.

Alleenstaanden met een bijstandsuitkering komen, nadat ze alle uitgaven uit het basispakket en restpakket hebben betaald, 7 euro per maand tekort. Als dit huishouden met extra zorgkosten te maken heeft, loopt het maandelijks tekort op tot 49 euro.

Een alleenstaande ouder met jonge kinderen en een bijstandsuitkering houdt daarentegen 219 euro per maand vrij te besteden over; met oudere kinderen is dat 7

euro. Een paar met jonge kinderen kan alle uitgaven uit het basispakket en restpakket betalen en houdt daarna nog 22 euro over. Een paar met oudere kinderen kan dat niet; dit huishouden komt 170 euro per maand tekort om alle uitgaven aan sociale participatie te bekostigen. Een paar zonder kinderen komt daarvoor 36 euro per maand tekort.

Een alleenstaande oudere met een AOW-uitkering kan wel alle noodzakelijke uitgaven en uitgaven aan sociale participatie bekostigen. Daarna blijft er maandelijks 153 euro over. Ook als er extra zorgkosten bijkomen, beschikt dit huishouden over voldoende financiële middelen. Er blijft daarna nog 40 euro per maand vrij te besteden over.

Armoedeval

Vóór invulling van het restpakket hebben alle onderzochte huishoudens meer bestedingsruimte naarmate hun inkomen toeneemt.

Na invulling van het restpakket houden zes van de negen huishoudens op 110% van het toepasselijk minimum minder over op het sociaal minimum. Alleen de paren onder de AOW-leeftijd -met en zonder kinderen- houden op 110% meer over.

Het wegvallen van de kwietschelding en het ontstaan van kosten voor woon-werkverkeer bij aanvaarding van werk, verklaren deze armoedeval.

Positieve aspecten

De gemeente Dronten kent voor alle soorten huishoudens verschillende vormen van inkomensondersteuning die een positief effect hebben op de bestedingsruimte van de inwoners.

Specifieke positieve aspecten:

- De gemeente Dronten kent een uitgebreide collectieve zorgverzekering met een ruime inkomensgrens (tot 130% van het toepasselijk minimum). Voor huishoudens die gebruik maken van Wmo-voorzieningen (zoals huishoudelijke en persoonlijke verzorging) wordt de eigen bijdrage vergoed. Dit heeft een positieve uitwerking op de financiële positie van huishoudens met een grotere zorgbehoefte.
- Kinderen in de gemeente Dronten ontvangen een substantieel tegoed op de Pas van Dronten. Daarnaast kunnen volwassenen ook gebruik maken van de Pas. Dit vergroot de kans dat ook volwassenen met een laag inkomen blijven participeren in de samenleving.
- Personen met een zorgvraag kunnen in de gemeente Dronten individuele bijzondere bijstand aanvragen voor persoonsalarmering en extra waskosten. Hiermee blijven de extra kosten als gevolg van de zorgvraag beperkt voor

chronisch zieken in de gemeente. Voor een noodzakelijke maaltijdvoorziening geldt voor huishoudens met een laag inkomen een lager tarief per maaltijd.

- In de gemeente Dronten kunnen huishoudens onder de AOW-leeftijd zowel bij een inkomen op bijstandsniveau als op 110% van de toepasselijke bijstandsnorm in aanmerking komen voor een individuele inkomens toeslag. Daarbij is het positief dat de gemeente Dronten bij de hoogte van de individuele inkomens toeslag rekening houdt met de gezinssamenstelling. Met de individuele inkomens toeslag hebben twee van de negen onderzochte huishoudens niet langer een tekort. Zij kunnen daardoor én alle noodzakelijke uitgaven betalen én de uitgaven voor meer vrije bestedingen (o.a. voor sociale participatie). Alleen de paren zonder kinderen en paren met oudere kinderen hebben daarna nog te maken met tekorten op de begroting.

Behoud de initiatieven om het niet-gebruik tegen te gaan

In de berekeningen is ervan uitgegaan dat alle aanspraken op landelijke en lokale regelingen zijn aangevraagd. Dat is echter niet voor ieder huishouden een vanzelfsprekendheid². De gemeente kan het gebruik van lokale regelingen stimuleren door hieraan **publiciteit te geven en de toegang tot deze regelingen te vereenvoudigen**.

Om het niet-gebruik te verminderen, raadt het Nibud aan intermediairs, zoals de scholen, professionals binnen het sociale wijkteam en andere maatschappelijk dienstverleners, in te zetten. Het is daarbij belangrijk dat de intermediairs bekend zijn met alle regelingen die de gemeente Dronten te bieden heeft en dat zij ook continu op de hoogte worden gebracht van veranderingen in inkomensondersteunende maatregelen.

Het is positief dat de gemeente Dronten hier vol op inzet. Zo heeft de gemeente een aparte flyer met alle inkomensondersteunende regelingen, die de consulenten (de 'gidsen') in relevante situaties verstrekken. Daarnaast worden sociale partners op de hoogte gehouden van alle (veranderingen in) regelingen via een workshop die de gemeente twee keer per jaar organiseert. Tot slot is er een nauwe samenwerking tussen gemeente, maatschappelijke partners en scholen waarbij men gericht is op het vinden van gezinnen met kinderen die nog geen gebruik maken van de verschillende minimaregelingen. Hiervoor zet de gemeente onder andere trainingen vroegsignalering in. Ook is er een armoederegisseur aangesteld die de sociale partners ondersteunt op dit thema.

² Zie bijvoorbeeld Tempelman, C., Houkes, A. Prins, J. (2011). *Niet-gebruik inkomensondersteunende maatregelen*, Amsterdam: SEO. Te downloaden op www.overheid.nl.

Blijf huishoudens actief verwijzen naar budgetcursussen

Om rond te kunnen komen van een minimum inkomen is een goed financieel beheer van het huishouden noodzakelijk. Een deel van de huishoudens die van een minimum inkomen moeten rondkomen, voeren een goed financieel beheer, maar een deel ook niet. Voor deze huishoudens is het aan te bevelen cursussen of begeleiding te organiseren.

De gemeente Dronten geeft aan inwoners actief te verwijzen naar budgetcursussen die door partners worden georganiseerd. Het Nibud adviseert dit te blijven doen en rekening te houden met het feit dat niet iedereen die wordt doorverwezen zich ook direct zal melden voor een budgetcursus. Het is belangrijk om deze mensen te blijven bereiken en activeren om mee te doen.

Aanbevelingen

Verhoging van de bijdrage vanuit de Pas van Dronten voor een volwassene

Het is positief te zien dat de gemeente Dronten aan volwassenen een tegemoetkoming verstrekt voor sportieve en/of sociaal-culturele activiteiten. Met name paren, die met een bijstandsnorm de kosten van twee volwassenen moeten dragen, hebben veel baat bij een bijdrage voor elke volwassene binnen het huishouden.

De maximale bijdrage voor een volwassene met een partner is nu lager dan die van een alleenstaande (ouder): 100 euro tegen 120 euro. En deze bedragen zijn beduidend lager dan de maximale bijdrage voor kinderen (250 euro voor jonge kinderen en 325 euro voor oudere kinderen). De gemeente Dronten zou het bedrag voor een gehuwde gelijk kunnen trekken aan het bedrag voor een alleenstaande. Daarnaast kan de gemeente onderzoeken of het mogelijk is de bijdrage aan iedere volwassene te verhogen. De kosten van een volwassene zijn namelijk hoger dan de kosten van jongere kinderen.

Collectieve zorgverzekering aanbieden waarin eigen risico is afgekocht

Het Nibud adviseert te inventariseren of het mogelijk is dat de gemeente Dronten ook een zorgpakket aanbiedt waarbij het eigen risico is afgekocht.

Een dergelijk pakket is weliswaar duurder, maar huishoudens die het volledig eigen risico moeten aanspreken, zullen onder aan de streep vaak goedkoper uit zijn.

Een afgekocht eigen risico kan voorkomen dat mensen, ongewenst, zorg gaan mijden. Bovendien werkt het gezondheidsbevorderend, omdat ze minder financiële stress hoeven te ervaren. Het betalen van 385 euro in één keer is fors voor een huishouden dat van een laag inkomen moet rondkomen.

Wanneer de gemeente zowel een pakket met als een pakket zonder afgekocht eigen risico aanbiedt, ontstaat een soort zelfregulerend systeem, waarbij juist de huishoudens die veel zorg (denken) nodig (te) hebben, zullen kiezen voor een pakket met afgekocht eigen risico.

Aanpassing vaststelling van de hoogte van de individuele inkomenstoeslag

De gemeente Dronten zou kunnen overwegen om bij de hoogte van de individuele inkomenstoeslag onderscheid te maken tussen huishoudens met jongere kinderen en oudere kinderen. In plaats van een toekenning op basis van gezinssamenstelling zou de gemeente de toekenning kunnen baseren op het aantal volwassenen (een bedrag per volwassene), het aantal jonge kinderen en het aantal oudere kinderen. Hierbij zou het bedrag per volwassene het hoogst moeten zijn, iets minder voor oudere kinderen en nog minder voor jonge kinderen.

Met een dergelijke aanpassing wordt binnen de individuele inkomenstoeslag rekening gehouden met het feit dat volwassenen het duurste zijn en dat de kosten van oudere kinderen weer hoger zijn dan die van jongere kinderen.

Aanpassing van het kwijtscheldingsbeleid

Voor de kwijtschelding van gemeentelijke heffingen en waterschapslasten wordt de betalingscapaciteit apart berekend. Het Nibud adviseert deze berekeningsmethode aan te passen zodanig dat de berekende draagkracht voor de waterschapslasten en de gemeentelijke heffingen samen geldt. Op die manier wordt de ruimte één maal ingevuld. Dit werkt gunstig uit voor een aantal huishoudens met een inkomen vlak boven bijstandsniveau. Bovendien verkleint dit de armoedeval.

Armoedeval bij werkaanvaarding

Bij veel huishoudtypen is er sprake van een armoedeval op 110% van de toepasselijke bijstandsnorm. Een van de oorzaken hiervan zijn de werkgerelateerde kosten, zoals de kosten voor woon-werkverkeer. De gemeente zou voor deze kosten een vergoeding kunnen verstrekken wanneer deze kosten niet door de werkgever worden vergoed. Dit kan bijvoorbeeld vanuit het re-integratie- of participatie-budget of in de vorm van bijzondere bijstand. Op deze manier vallen de extra vervoerskosten voor de uitstroomer naar werk weg.

Extra aandacht voor gezinnen met oudere kinderen

Gezinnen (paren) met oudere kinderen hebben minder bestedingsruimte dan gezinnen met jongere kinderen, omdat kinderen op de middelbare school gemiddeld duurder zijn dan kinderen op de basisschool. Deze kosten worden niet volledig gecompenseerd door (leeftijdsafhankelijke) kindgebonden toeslagen. Daarnaast wegen de kosten voor twee volwassenen in een gezin niet op tegen de extra inkomsten voor paren (van ongeveer 10% van de bijstandsnorm voor een paar) ten opzichte van een eenoudergezin.

Bovengenoemde factoren vinden hun oorsprong in het Rijksbeleid. Voor landelijke regelingen is het aan het Rijk om al dan niet aanpassingen en/of aanvullende maatregelen te nemen. Gemeenten kunnen via accenten in het eigen beleid trachten de gevolgen hiervan deels te repareren. De gemeente Dronten heeft hierin al passende beleidskeuzes gemaakt, bijvoorbeeld door het aanbieden van een speciale computerregeling voor kinderen die naar de middelbare school gaan, een schoolkostenregeling en door het verstrekken van een tegemoetkoming via de Pas van Dronten.

Zo wordt er bij de vergoeding uit de Pas van Dronten rekening mee gehouden dat oudere kinderen duurder zijn dan jonge kinderen. De bijdrage voor sociale participatie en schoolkosten is voor kinderen op de middelbare school 14 euro per maand hoger dan voor kinderen op de basisschool. Daarnaast hebben kinderen die naar de middelbare school recht op een eenmalige vergoeding van maximaal 400 euro voor een computerpakket.

Het is wenselijk dat om het onderscheid in (maximale) vergoedingen tussen kinderen op de basisschool en middelbare school te behouden. De gemeente kan onderzoeken of het mogelijk is om bij de hoogte van de individuele inkomenstoeslag rekening te houden met de leeftijd van de kinderen.

Tot slot kunnen verstrekkingen vanuit de individuele bijzondere bijstand en de voedselbank of via het ANWB Fietsenplan en het Nationaal Fonds Kinderhulp (allen niet in dit onderzoek meegenomen) gezinnen met oudere kinderen helpen om tekorten te voorkomen of te beperken. Daarbij is het belangrijk om deze mogelijkheden extra onder de aandacht te brengen. Het helpt om te benadrukken dat de gemeente bereid is om ondersteuning te bieden bij het doen van een aanvraag. Ook is het belangrijk dat intermediairs die veel in aanraking komen met gezinnen met oudere kinderen, bijvoorbeeld jongerenwerkers en docenten/zorg coördinatoren op middelbare scholen, goed op de hoogte zijn van deze aanvullende voorzieningen. Zoals eerder aangegeven, zet de gemeente Dronten hier vol op in.

Inhoud

1. INLEIDING	13
1.1 Centrale vraag	13
1.2 Kern minima-effectrapportage	14
Huishoudtypen.....	14
Twee inkomensniveaus	16
2. ONDERZOEKSMETHODE: BEGROTINGEN.....	17
2.1 Inleiding	17
2.2 Inkomsten	18
Besteedbaar inkomen	18
Uitgangspunten m.b.t. de inkomsten	18
Recht op regelingen voor alleenstaande ouders	18
2.3 De uitgaven	19
Uitgavensoorten	19
Basispakket en restpakket	20
Uitgangspunten m.b.t. de uitgaven.....	21
2.4 Minimabeleid	22
Individuele bijzondere bijstand	22
Overige individuele voorzieningen	22
3. RESULTATEN.....	23
3.1 Financiële situatie per huishoudtype	25
3.1.1 Vóór invulling van het restpakket	25
3.1.2 Na invulling van het restpakket	25
De alleenstaande.....	25
Een alleenstaande AOW-gerechtigde oudere.....	25
Alleenstaande ouder met jonge kinderen	26
Alleenstaande ouder met oudere kinderen	26
Paar zonder kinderen	26
Paar met jonge kinderen.....	26
Paar met oudere kinderen	27
Een alleenstaande onder de AOW-leeftijd met zorgvraag	27
Een alleenstaande AOW-gerechtigde oudere met zorgvraag	28
3.2 Armoedeval	28
3.2.1 Vóór invulling van het restpakket	29
3.2.2 Na invulling van het restpakket	29

3.3	Individuele inkomenstoeslag	30
-----	-----------------------------------	----

4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN.....31

4.1	Algemene aanbevelingen.....	31
-----	-----------------------------	----

4.2	Aanbevelingen m.b.t. het minimabeleid	32
-----	---	----

BIJLAGE 1: UITGANGSPUNTEN BIJ BEREKENINGEN LOKAAL

MINIMABELEID38

	Kwijtschelding lokale lasten	38
--	------------------------------------	----

	De collectieve zorgverzekering	38
--	--------------------------------------	----

	De individuele bijzondere bijstand.....	38
--	---	----

	Declaratieregeling schoolkosten	39
--	---------------------------------------	----

	Computerregeling	39
--	------------------------	----

	Pas van Dronten	40
--	-----------------------	----

	Peuterspeelzaal en kinderopvang	40
--	---------------------------------------	----

	Individuele inkomenstoeslag	41
--	-----------------------------------	----

	Voorzieningen voor de huishoudens met een zorgvraag	41
--	---	----

BIJLAGE 2: DE UITGAVEN44

	Basispakket.....	44
--	------------------	----

	Restpakket	46
--	------------------	----

BIJLAGE 3: BEGROTINGEN48

1. Inleiding

1.1 Centrale vraag

Iedere gemeente beschikt over mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens. Dat kan bijvoorbeeld door het kwijtschelden van gemeentelijke heffingen en/of door bijzondere bijstand. Het is echter niet altijd direct zichtbaar wat in de praktijk de effecten van die maatregelen zijn op het budget van verschillende groepen huishoudens. Dit rapport brengt dat in kaart.

Wat is het effect van landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen in de gemeente Dronten?

Het doel van dit onderzoek is:

- inzicht te geven in de koopkracht van de armste groepen in de gemeente.
- inzichtelijk maken welke groepen huishoudens in de gemeente goed profiteren van de verschillende (landelijke en lokale) inkomensondersteunende maatregelen en welke groepen minder goed.
- eventuele armoedevallen in kaart brengen.

De resultaten van de effectrapportage kunnen als basis dienen voor de verdere ontwikkeling van het minimabeleid van de gemeente Dronten.

Dit onderzoek is gebaseerd op de (fiscale) wet- en regelgeving, de bijstandsbedragen en bestedingen zoals die in 2017 gelden. De verwachtingen voor 2018, zoals die op Prinsjesdag zijn gepresenteerd, hebben we niet meegenomen in de berekeningen. Het Nibud heeft op Prinsjesdag voor 100 voorbeeldhuishoudens de koopkrachtverandering doorgerekend. Hieruit blijkt dat de koopkracht van bijstandsgerechtigden in 2018 nagenoeg gelijk zal zijn³.

³ Zie: <https://www.nibud.nl/beroepsmatig/nibud-koopkracht-blijft-nagenoeg-gelijk-in-2018/>

1.2 Kern minima-effectrapportage

Huishoudtypen

In deze minima-effectrapportage wordt voor negen verschillende huishoudtypen de koopkracht inzichtelijk gemaakt:

- a. Een alleenstaande onder de AOW-leeftijd;
- b. Een alleenstaande oudere (AOW-gerechtigd);
- c. Een eenoudergezin met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar);
- d. Een eenoudergezin met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar);
- e. Een paar zonder kinderen;
- f. Een paar met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar);
- g. Een paar met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar);
- h. Een alleenstaande onder de AOW-leeftijd met een zorgvraag;
- i. Een alleenstaande oudere (AOW-gerechtigd) met een zorgvraag.

Profiel van de alleenstaande onder de AOW-leeftijd met zorgvraag

- Stofwisselingsziekte
- Longproblemen
- Hoog medicijngebruik (deels eigen bijdrage voor betalen)
- Rolstoelgebonden
- 2 uur huishoudelijke verzorging per week
- 12 uur persoonlijke verzorging per week
- 4 uur verpleging per week
- Woningaanpassing (drempels weg, verhoogde wc)
- Personenalarmering
- Gebruik belbus / collectief vervoer

Profiel van de alleenstaande oudere met zorgvraag

- Herstellende van herseninfarct
- Hartklachten
- Natriumbepoekt dieet
- Bril
- Gehoorapparaat
- Rollator
- Een medicijn dat door (aanvullend) zorgverzekering vergoed wordt
- Lichte vorm van incontinentie
- Maakt gebruik van tafeltje-dek-je
- 3 uur huishoudelijke verzorging per week
- 14 uur persoonlijke verzorging per week
- 4 uur verpleging per week
- Personenalarmering
- Gebruik belbus/collectief vervoer
- Woningaanpassing (drempels weg, verhoogde wc)

Bovenstaande profielen zijn een illustratie van hoe de situatie van mensen met een zorgvraag eruit kan zien. De lokale regelingen en voorzieningen die hierbij een rol spelen, zijn ook van toepassing in situaties met andere zorgvragen.

Twee inkomensniveaus

In deze rapportage worden op twee inkomensniveaus berekeningen gemaakt voor de betreffende voorbeeldhuishoudens:

- het toepasselijk minimum inkomen: bijstand of een AOW-uitkering⁴;
- 110% van de geldende bijstandsnorm⁵.

Met bijstandsnorm wordt in deze rapportage bedoeld de norm op grond van de Participatiewet, artikel 5 lid 1 sub c.

Armoedeval

Het kan vóórkomen dat een huishouden **met een hoger netto inkomen minder overhoudt** dan een huishouden met een lager netto inkomen. Dit wordt armoedeval genoemd. Dit ontstaat doordat huishoudens met een hoger inkomen, geen recht meer kunnen hebben op inkomensondersteunende regelingen. Zij missen financiële tegemoetkomingen, waar ze bij een lager inkomen wel recht op hebben. Het hogere netto inkomen kan het wegvallen van die regelingen dan niet opvangen.

Bij huishoudens boven de AOW-leeftijd wordt officieel niet gesproken van een armoedeval, omdat ze gewoonlijk niet uitstromen van een uitkering naar betaald werk. Toch kan er bij hen ook sprake zijn van een geringere bestedingsmogelijkheid bij een hoger inkomen. Voor het gemak wordt dit ook als armoedeval aangemerkt.

Dit rapport maakt eventuele armoedevallen inzichtelijk.

⁴ Voor een alleenstaande onder de AOW-leeftijd is dit gelijk aan 70% van het wettelijk minimumloon. Voor een alleenstaande vanaf de AOW-leeftijd is dit gelijk aan de hoogte van de AOW.

⁵ Bij 110% van het netto minimum inkomen vermenigvuldigen we de toepasselijke bijstandsnorm met 1,1.

2. Onderzoeksmethode: begrotingen

2.1 Inleiding

Om het effect van inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens te berekenen, maakt het Nibud gebruik van **begrotingen**. Hierin zijn de **inkomsten en uitgaven** van de huishoudens af te lezen.

Hierbij hanteren we een aantal uitgangspunten:

- **De begrotingen zijn voor groepen van huishoudens. De bedragen in de begrotingen zijn gemiddelden.**
In werkelijkheid zal de financiële situatie van de individuele huishoudens er anders uitzien. De begroting laat dus niet zien in hoeverre een individueel huishouden een sluitende begroting heeft. Wel wordt duidelijk in hoeverre een bepaald type huishouden in het algemeen een sluitende begroting heeft.
- **Bij de begrotingen wordt geen rekening gehouden met schulden.**
Hier valt namelijk niets algemeen over te zeggen. Schulden komen echter vaak voor onder mensen met lage inkomens.
- **Alle begrotingen zijn maandbegrotingen.**
De inkomsten en uitgaven zijn omgerekend naar gemiddelde maandbedragen. In de praktijk kunnen er verschillen zijn tussen de maanden van het jaar. Vakantiegeld wordt bijvoorbeeld één keer per jaar uitgekeerd. In deze rapportage wordt dit uitgedrukt in een maandelijks bedrag. Het inkomen is dan ook in iedere begroting een vast gegeven.

2.2 Inkomsten

Voor elk van de negen huishoudens worden begrotingen gemaakt op twee inkomensniveaus: 100% en 110% van het toepasselijk minimum inkomen (bijstand of AOW).

Besteedbaar inkomen

We gaan uit van het totaal **besteedbaar maandinkomen**. Dit omvat naast het netto inkomen alle landelijke toeslagen en tegemoetkomingen waar een huishouden recht op heeft. Deze staan beschreven in het kader. Op welke tegemoetkomingen een huishouden recht heeft, verschilt per huishoudtype.

Besteedbaar inkomen
(excl. gemeentelijke tegemoetkomingen)
Netto inkomen (incl. kortingen)
Zorgtoeslag
Huurtoeslag
Kinderbijslag
Kindgebonden budget
Kinderopvangtoeslag
Teruggaaf specifieke zorgkosten

Het netto inkomen is inclusief vakantietoeslag en de heffingskortingen, zoals de algemene heffingskorting, de (alleenstaande) ouderenkorting, de arbeidskorting en de inkomensafhankelijke combinatiekorting.

Uitgangspunten m.b.t. de inkomsten

We hanteren de volgende uitgangspunten in de begrotingen:

- Er is geen rekening gehouden met het eigen vermogen of eventuele inkomsten daaruit.
- Huishoudens vragen alle kortingen en landelijke toeslagen waar ze recht op hebben ook daadwerkelijk aan.

Recht op regelingen voor alleenstaande ouders

Alle gemeentelijke regelingen in de gemeente Dronten lopen tot 110%, met uitzondering van de collectieve zorgverzekering (die loopt tot 130%⁶). Voor alleenstaande ouders wordt de draagkrachtnorm vastgesteld op 70% van de gehuwdenorm. Deze uitkomst

⁶ Bij een inkomen tot 110% geldt wel een lager tarief voor de collectieve zorgverzekering dan voor inwoners met een inkomen tussen 110% en 130%. Zie bijlage 1 voor de exacte bedragen.

wordt vervolgens vermenigvuldigd met respectievelijk 1,1 om vast te stellen tot welk inkomen alleenstaande ouders in de gemeente Dronten recht hebben op de gemeentelijke regelingen.

2.3 De uitgaven

Uitgavensoorten

In alle begrotingen onderscheidt het Nibud drie soorten noodzakelijke uitgaven:

- **Vaste lasten**
Dit zijn periodiek terugkerende uitgaven, waarbij het bedrag veelal elke periode hetzelfde is. Vaak is er een contract afgesloten voor deze uitgaven.
- **Reserveringsuitgaven**
Dit zijn uitgaven die niet iedere maand terugkomen. De bedragen voor de verschillende reserveringsuitgaven zou een huishouden in principe maandelijks opzij moeten zetten om deze onregelmatige uitgaven direct te kunnen betalen.
- **Huishoudelijke uitgaven**
Dit zijn regelmatig terugkerende uitgaven, waarvan het bedrag per keer (per aankoopbeurt) verschilt.

De kaders op de volgende pagina geven weer welke uitgavenposten onder elk van de categorieën (vaste lasten, reserveringsuitgaven, huishoudelijke uitgaven) vallen.

Vaste lasten

Huur
Energie
Gas
Elektriciteit
Water
Gemeentelijke heffingen
Waterschapsheffingen
Telefoon, televisie, internet
Verzekeringen
Zorgverzekering: basis
Zorgverzekering: aanvullend
Overige verzekeringen
Onderwijs
Kinderopvang
Bankkosten
Vervoer

Reserveringsuitgaven

Kleding en schoenen
Inventaris
Onderhoud huis en tuin
Eigen risico
Eigen bijdragen,
zelfzorgmedicijnen

Huishoudelijke uitgaven

Voeding
Was- en schoonmaakmiddelen
Persoonlijke verzorging
Huishoudelijke dienstverlening

Basispakket en restpakket

De uitgavenkant van de begroting vullen we in volgens de methode van het basispakket en het restpakket:

- Het **basispakket**: alle uitgaven die als noodzakelijk kunnen worden beschouwd. Deze zijn onder te verdelen in vaste lasten, reserveringsuitgaven en huishoudelijke uitgaven (zie paragraaf 2.2).
- Het **restpakket**: dit bedrag is bestemd voor de meer vrije bestedingen. De uitgaven in het restpakket worden in twee delen gesplitst:
 - uitgaven voor sociale participatie;
 - overige uitgaven.

Het kader hieronder beschrijft welke uitgaven in het restpakket zijn opgenomen.

Uitgaven in het restpakket

Uitgaven aan sociale participatie

- Contributies en abonnementen
- Bezoek ontvangen
- Op bezoek gaan
- Vrijetijdsuitgaven (vakantie, uitgaan)
- Vervoer

Overige uitgaven restpakket

- Kosten woon-werkverkeer
- Zakgeld voor de kinderen
- Kosten huisdier

Hoewel de uitgaven aan sociale participatie in de begroting als meer 'vrije bestedingen' worden weergegeven, zijn er veel gemeenten die de mogelijkheid tot sociale participatie als noodzakelijk beschouwen. In veel gemeenten is sociale participatie dan ook op de een of andere manier onderdeel van het minimabeleid. Door de uitgavenpost 'sociale participatie' apart in de begroting weer te geven, wordt zichtbaar of er voldoende financiële ruimte hier voor is.

In bijlage 2 staan de uitgangspunten en de samenstelling van het basispakket en het restpakket beschreven. Deze pakketten zijn op bepaalde punten verschillend voor de diverse huishoudtypen. Een alleenstaande staat immers voor andere kosten dan bijvoorbeeld een gezin met kinderen.

Uitgangspunten m.b.t. de uitgaven

We hanteren de volgende uitgangspunten in de begrotingen:

- Er wordt gerekend met **minimale bedragen** die huishoudens nodig hebben om deze uitgaven te kunnen betalen.
- Naast de noodzakelijke uitgaven van de pakketten zijn er in individuele gevallen **moeilijk of niet-vermijdbare uitgaven**. Dit zijn uitgaven die voor een bepaald persoon onontkoombaar zijn. Bijvoorbeeld wanneer iemand een speciaal dieet moet volgen. Voor dit soort uitgaven is individuele bijzondere bijstand mogelijk. Individuele bijzondere bijstand is het vangnet voor dergelijke kostenposten, maar is niet in de begrotingen opgenomen, omdat dit afhankelijk is van de persoonlijke situatie.
- We gaan ervan uit dat alle huishoudens in een **huurwoning** leven. De huur vormt in de meeste huishoudens de hoogste uitgave op de begroting. Voor een- en tweepersoonshuishoudens wordt een huur van 460 euro gehanteerd en voor huishoudens met drie of meer personen een huur van 510 euro.
- Voor de uitgaven gaan we waar mogelijk uit van **lokale tarieven**. Voorbeelden hiervan zijn de tarieven voor de huur, de heffingen, de premie van de collectieve zorgverzekering en de kosten van de peuterspeelzaal en het kinderdagverblijf.
- De kosten van het restpakket nemen toe, naarmate het inkomen stijgt. Dit komt doordat we ervan uitgaan dat iemand met een inkomen (net) boven het sociaal minimum zal een (laagbetaalde) baan hebben en kosten voor woon-werkverkeer maken. Soms worden deze kosten door de werkgever vergoed, maar in deze rapportage wordt daar niet van uitgegaan.

2.4 Minimabeleid

We houden in de begrotingen rekening met diverse landelijke en gemeentelijke regelingen voor inkomensondersteuning van minima.

Zo zijn de landelijke heffingskortingen en toeslagen, de kinderbijslag en de teruggaaf specifieke zorgkosten (zie paragraaf 2.2) in de berekeningen meegenomen. Daarnaast hebben we in de begrotingen rekening gehouden met de volgende lokale regelingen:

- de kwijtschelding van lokale lasten;
- de collectieve zorgverzekering;
- de Pas van Dronten (voor maatschappelijke participatie);
- de Declaratieregeling schoolkosten;
- de Computerregeling.

Met opmerkingen [478cal1]: Dit moet zijn: een tegood voor minima op de Pas van Dronten

Niet alle huishoudtypen hebben recht op dezelfde vergoedingen vanuit het lokaal minimabeleid. In bijlage 1 staat beschreven welke aannames en uitgangspunten zijn gehanteerd in de berekeningen m.b.t. de lokale regelingen.

Individuele bijzondere bijstand

De gemeente Dronten verstrekt voor bijzondere en noodzakelijke kosten individuele bijzondere bijstand. Tot 110% van de geldende bijstandsnorm is er geen sprake van draagkracht; bij een inkomen boven 110% van de norm wordt het volledige meerinkomen als draagkracht beschouwd.

De individuele bijzondere bijstand wordt in dit onderzoek niet meegenomen omdat deze sterk afhankelijk is van de persoonlijke situatie. Een uitzondering zijn de huishoudens met een zorgvraag. Bij deze huishoudens gaan we uit van een aantal veronderstellingen (zie paragraaf 1.2). Indien voor een of meer van deze voorzieningen individuele bijzondere bijstand kan worden aangevraagd, wordt dit meegenomen in de begroting. Overige verstrekkingen vanuit de individuele bijzondere bijstand worden, net als bij de andere huishoudtypen, niet meegenomen.

Overige individuele voorzieningen

Naast alle bovengenoemde tegemoetkomingen, kunnen inwoners in de gemeente Dronten met een laag inkomen in aanmerking komen voor de Voedselbank. Daarnaast ondersteunt de gemeente -via zogenaamde 'gidsen'- huishoudens met kinderen om een aanvraag te doen voor een vergoeding via het Nationaal Fonds Kinderhulp en/of voor het ANWB Fietsenplan.

Eventuele vergoedingen via het Nationaal Fonds Kinderhulp en/of voor het ANWB Fietsenplan zijn in dit onderzoek niet meegenomen, omdat geen algemeen geldende voorziening is. Bovendien zal een eventuele vergoeding per kind (huishouden) sterk variëren.

In de begrotingen gaan we ervan uit dat een huishouden in staat moet kunnen zijn om zelf in zijn dagelijkse voeding te voorzien. Verstrekking van voeding via de voedselbank is een tijdelijke oplossing, maar zien we niet als een structurele manier om de kosten voor voeding te verminderen.

3. Resultaten

Dit hoofdstuk bevat de resultaten van het onderzoek. Eerst komen de verschillen tussen de huishoudtypen in de gemeente Dronten aan bod. Vervolgens worden de verschillende inkomensniveaus met elkaar vergeleken.

Een en ander wordt schematisch weergegeven in tabel 1. Deze tabel geeft een overzicht van de **bestedingsruimte (saldo)** die de onderzochte huishoudtypen hebben, nadat zij de uitgaven uit het basispakket en het restpakket hebben gedaan.

Toelichting bij de tabel:

- In de laatste twee kolommen wordt het saldo weergegeven van huishoudens die in aanmerking komen voor de individuele inkomens toeslag.
- Een negatief saldo op de maandbegroting is in **rood** weergegeven.
- Indien een hoger inkomen leidt tot minder bestedingsruimte (de zogenoemde armoedeval) dan is dit bij het betreffende inkomensniveau aangegeven met een rood pijltje:

Bijlage 3 toont de begrotingen voor de verschillende huishoudtypen.

Tabel 1. Overzicht saldo inkomsten min uitgaven

a. Alleenstaande		inclusief inkomens toeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	
100%	€ 96	€ -7	€ 117	€ 14	
110%	€ 153	€ -21 ↓	€ 174	€ -0 ↓	
b. Alleenstaande oudere		inclusief inkomens toeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	
100%	€ 253	€ 153			
110%	€ 287	€ 140 ↓			
c. Alleenstaande, 2 kinderen 3 & 5 jaar		inclusief inkomens toeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	
100%	€ 370	€ 219	€ 412	€ 261	
110%	€ 418	€ 196 ↓	€ 460	€ 237 ↓	
d. Alleenstaande, 2 kinderen 14 & 16 jaar		inclusief inkomens toeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	
100%	€ 204	€ 7	€ 246	€ 49	
110%	€ 252	€ -17 ↓	€ 293	€ 25 ↓	
e. Paar zonder kinderen		inclusief inkomens toeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	
100%	€ 116	€ -36	€ 145	€ -7	
110%	€ 206	€ -18	€ 206	€ -18 ↓	
f. Paar, 2 kinderen 3 & 5 jaar		inclusief inkomens toeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	
100%	€ 222	€ 22	€ 264	€ 63	
110%	€ 312	€ 40	€ 354	€ 82	
g. Paar, 2 kinderen 14 & 16 jaar		inclusief inkomens toeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	
100%	€ 76	€ -170	€ 117	€ -129	
110%	€ 166	€ -152	€ 207	€ -110	
h. Alleenstaande onder de AOW-leeftijd met zorgvraag		inclusief inkomens toeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	
100%	€ 54	€ -49	€ 75	€ -28	
110%	€ 111	€ -63 ↓	€ 132	€ -42	
i. Alleenstaande oudere met zorgvraag		inclusief inkomens toeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	
100%	€ 141	€ 40			
110%	€ 174	€ 27 ↓			

3.1 Financiële situatie per huishoudtype

3.1.1 Vóór invulling van het restpakket

Uit de tweede kolom ('saldo na basispakket') blijkt dat alle onderzochte huishoudens voldoende inkomsten hebben om de noodzakelijke uitgaven uit het basispakket te bekostigen.

3.1.2 Na invulling van het restpakket

Wanneer ook naar de bestedingen in het restpakket wordt gekeken, geldt voor vier van de negen onderzochte huishoudens dat zij op beide inkomensniveaus onvoldoende inkomsten hebben om alle uitgaven voor sociale participatie te bekostigen. Het eenoudergezin met oudere kinderen komt op 110% van het toepasselijk minimum tekort.

Met opmerkingen [478cal2]: Hier heb je het over 4 en in samenvatting over drie..

Hieronder worden alle huishoudens afzonderlijk toegelicht.

De alleenstaande

De alleenstaande kan op zowel op 100% als 110% van de toepasselijke bijstandsnorm het restpakket niet bekostigen. Op bijstandsniveau komt de alleenstaande 7 euro per maand tekort, op 110% van het minimum is het tekort 21 euro.

Alleenstaanden kunnen hun kosten niet delen met anderen. Zij hebben dus niet de schaalvoordelen waar (eenouder)gezinnen wel van profiteren. Nadat alle noodzakelijke uitgaven uit het basispakket zijn bekostigd, houden zij te weinig inkomen over voor sociale participatie.

De alleenstaanden hebben te maken met een armoedeval; zij houden bij een inkomen op 110% van het minimum minder over dan op bijstandsniveau. Hier zullen we in paragraaf 3.2 verder op ingaan.

Een alleenstaande AOW-gerechtigde oudere

De alleenstaande AOW-gerechtigde kan op alle inkomensniveaus alle uitgaven uit het restpakket bekostigen. Een alleenstaande oudere met alleen een AOW-uitkering houdt maandelijks 153 euro vrij te besteden over.

Dat een alleenstaande oudere meer bestedingsruimte heeft dan een alleenstaande onder de AOW-leeftijd, heeft te maken met het feit dat het maandelijkse AOW-bedrag hoger is dan de bijstand.

Alleenstaande ouder met jonge kinderen

Het eenoudergezin met twee jonge kinderen heeft voldoende inkomsten om naast de uitgaven uit het basispakket, de uitgaven uit het restpakket te kunnen bekostigen.

Op bijstandsniveau houdt dit huishouden 219 euro per maand over om vrij te besteden. Op 110% houdt men 196 euro per maand over.

Alleenstaande ouder met oudere kinderen

Het eenoudergezin met twee oudere kinderen heeft op bijstandsniveau net voldoende om alle uitgaven uit het restpakket te bekostigen; het houdt 7 euro per maand over. Op 110% is het onvoldoende; bij dat inkomen komt dit huishouden maandelijks 17 euro tekort om het volledige restpakket te betalen.

Dat eenoudergezinnen met oudere kinderen minder overhouden dan eenoudergezinnen met jongere kinderen, heeft te maken met het feit dat de kosten voor oudere kinderen over het algemeen hoger zijn dan voor jonge kinderen. Dit geldt bijvoorbeeld voor voeding, kleding, schoolkosten en zakgeld. De hogere kinderbijslag en het hogere kindgebonden budget kunnen dit verschil niet compenseren.

Paar zonder kinderen

Het paar zonder kinderen kan op geen van beide onderzochte inkomensniveaus het volledige restpakket bekostigen. De noodzakelijke uitgaven uit het basispakket kunnen nog worden betaald. Als daar de kosten voor sociale participatie bijkomen, wordt het te veel en ontstaat er een tekort. Het huishouden komt dan op bijstandsniveau maandelijks 36 euro tekort.

Een belangrijke oorzaak van dit tekort ligt in het feit dat een paar de kosten van twee volwassenen moet dragen, zoals de kosten van de zorgverzekering, kleding en voeding. De hogere bijstandsnorm voor een paar is veelal niet voldoende om deze extra kosten op te vangen.

Het is positief dat in de gemeente Dronten volwassenen met een laag inkomen ook in aanmerking komen voor een vergoeding voor sociale, culturele en sportieve activiteiten via de Pas van Dronten. Hoewel het niet voldoende is om een tekort tegen te gaan, zou het tekort zonder deze vergoeding groter zijn geweest.

Paar met jonge kinderen

Voor het paar met twee jonge kinderen is het wel haalbaar om én de noodzakelijke uitgaven én de uitgaven uit het restpakket (met daarin de uitgaven voor participatie-activiteiten) volledig te bekostigen. Op bijstandsniveau houdt dit huishouden maandelijks 22 euro over en op 110% 40 euro.

De landelijke kindregelingen (kindgebonden budget en kinderbijslag) én de vergoedingen vanuit de gemeente voor kinderen (de Pas van Dronten en de Declaratieregeling schoolkosten) zijn voldoende om de extra kosten van twee jonge kinderen te bekostigen. Hierdoor kan het paar met jonge kinderen in tegenstelling tot het paar zonder kinderen wel het volledige restpakket bekostigen.

Hierbij moeten we opmerken dat we in de berekeningen ervan uitgaan dat het huishouden ook voor het kind van drie jaar het volledige jaartegoed van de Pas van Dronten (250 euro per jaar) inzet. De vraag is of dat in de praktijk ook gebeurt.

Paar met oudere kinderen

Het paar met twee oudere kinderen heeft van alle onderzochte huishoudtypen **de minste bestedingsruimte**. Na invulling van alle noodzakelijke uitgaven uit het basispakket houdt dit huishouden op bijstandsniveau 76 euro per maand over. Als ook de uitgaven uit het restpakket moeten worden betaald ontstaat er wel een tekort. Dit tekort is 170 euro per maand. Op 110% is dit tekort 152 euro per maand.

Dit huishouden moet de kosten van twee volwassenen dragen en daar bovenop de kosten voor twee oudere kinderen. Al eerder is genoemd dat de kosten van oudere kinderen hoger zijn dan die van jonge kinderen. En zoals bij de paren zonder kinderen is aangegeven: de hogere bijstandsnorm voor een paar is niet voldoende om de extra kosten van twee volwassenen op te vangen. Dit wordt dan nog moeilijker als er ook twee oudere kinderen bij zijn.

De financiële ondersteuning uit de Pas van Dronten, de Declaratieregeling schoolkosten en de Computerregeling werken zeker in het voordeel van huishoudens met (oudere) kinderen. Het positieve is dat er bij de Pas van Dronten rekening wordt gehouden met het feit dat oudere kinderen duurder zijn. De vergoeding voor kinderen op de middelbare school is hoger dan voor jongere kinderen. Desalniettemin is het niet voldoende om de ongunstige uitgangssituatie van dit gezin volledig te compenseren.

Belangrijk om op te merken is dat we ervan uitgaan dat de ouders hun kinderen zakgeld geven. Dit gaat om een gemiddeld bedrag van 18 euro per maand per kind. Ouders kunnen in plaats van het verstrekken van zakgeld ook stimuleren dat hun kind een bijbaantje gaat zoeken om eigen vrijetijdsuitgaven van te bekostigen.

Een alleenstaande onder de AOW-leeftijd met zorgvraag

De begroting van de alleenstaande onder de AOW-leeftijd met een zorgvraag wijkt op diverse punten af van de standaardbegrotingen. Zo heeft deze persoon te maken met huishoudelijke en persoonlijke verzorging, personenalarmering, medicijngebruik en collectief vraagafhankelijk vervoer (zie bijlage 1 voor een uitgebreide beschrijving van alle uitgangspunten bij de huishoudens met een zorgvraag).

Uiteindelijk heeft dit huishoudtype 42 euro per maand minder te besteden dan de alleenstaande *zonder* zorgkosten. Dit verschil wordt veroorzaakt door de extra kosten aan vervoer en de eigen bijdrage aan medicijnen.

Een alleenstaande AOW-gerechtigde oudere met zorgvraag

Ook de begroting van de alleenstaande AOW-gerechtigde oudere met een zorgvraag wijkt op diverse punten af van de standaardbegrotingen. Deze persoon heeft, net als de jongere met zorgvraag, te maken met huishoudelijke en persoonlijke verzorging, personenalarmering en collectief vraagafhankelijk vervoer. Daarnaast maakt deze persoon gebruik van een maaltijdservice en heeft hij extra waskosten.

Ondanks de extra zorgkosten, heeft dit huishoudtype niet met tekorten op de begroting te maken. Met alleen een AOW-uitkering houdt dit huishouden nog 40 euro per maand over en op 110% van het toepasselijk minimum 27 euro.

Vanuit de collectieve zorgverzekering die de gemeente Dronten aanbiedt, wordt de eigen bijdrage Wmo vergoed. Daarnaast verleent de gemeente individuele bijzondere bijstand voor de persoonlijke alarmering en de extra waskosten als gevolg van incontinentie. Deze regelingen hebben een positief effect op de bestedingsruimte van een alleenstaande oudere met een zorgvraag.

Het verschil in bestedingsruimte tussen de alleenstaande oudere zonder en met zorgvraag is 113 euro per maand. Dit verschil is groter dan het verschil tussen een alleenstaande onder de AOW-leeftijd zonder en met zorgvraag (42 euro per maand). Dit komt doordat we ervan uitgaan dat de AOW-gerechtigde gebruik maakt van een maaltijdvoorziening. Hiervoor wordt geen bijzondere bijstand verleend; deze kosten moet het huishouden zelf betalen.

3.2 Armoedeval

Voor elk huishoudtype zijn twee inkomensniveaus doorgerekend: het sociaal minimum (bijstands- of AOW-niveau) en het inkomen op 110% van het bijstandsniveau.

Soms leidt een hoger inkomen tot een beperktere bestedingsmogelijkheid. In dat geval is sprake van een armoedeval. Een armoedeval kan ontstaan doordat landelijke en gemeentelijke inkomensondersteunende maatregelen, zoals huurtoeslag en kwijtschelding van gemeentelijke heffingen, worden afgebouwd. Het kan ook ontstaan doordat bepaalde uitgaven toenemen bij een hoger inkomen. In beide gevallen leidt een hoger netto inkomen er dan niet op voorhand toe dat een huishouden meer te besteden heeft bij het hogere inkomen.

3.2.1 Vóór invulling van het restpakket

Vóór invulling van het restpakket hebben alle onderzochte huishoudens meer bestedingsruimte naarmate hun inkomen toeneemt.

3.2.2 Na invulling van het restpakket

Na invulling van het restpakket houden zes van de negen huishoudens op 110% van het toepasselijk minimum minder over op het sociaal minimum. Alleen de paren onder de AOW-leeftijd -met en zonder kinderen- houden meer over.

Het ontstaan van de armoedeval heeft verschillende redenen:

- **Kwijtschelding gemeentelijke heffingen en waterschapsbelastingen**
Op 110% heeft men niet langer recht op kwijtschelding van de lokale lasten. Voor alleenstaanden is dit meer merkbaar dan voor paren, omdat de gemeentelijke heffingen niet variëren met de grootte van het huishouden. De stijging van de absolute kosten is hier dus hetzelfde voor alleenstaanden en paren, terwijl de absolute inkomensstijging niet gelijk is.
- **Reiskosten in het “overig restpakket”**
Voor alle huishoudens onder de AOW-leeftijd, met een inkomen hoger dan bijstand, gaan we ervan uit dat er sprake is van een (laagbetaalde) baan. Hierdoor zullen er ook werkgerelateerde kosten zijn, zoals de kosten van woon-werkverkeer (in de begrotingen opgenomen onder de post “overig restpakket”). Deze extra vervoerskosten zijn absoluut gezien even hoog voor alleenstaanden en paren, omdat we er bij paren (met en zonder kinderen) van uitgaan dat één van beiden werkt.

AOW-gerechtigden zullen niet met werkgerelateerde kosten te maken hebben, omdat zij niet meer werken. Echter, wanneer huishoudens meer bestedingsruimte hebben, gaan ze vaak ook meer uitgeven. Voor ouderen is vervoer een belangrijke post waaraan ze vaak meer gaan uitgeven dan minimaal noodzakelijk. Vanwege de vergelijkbaarheid met huishoudens jonger dan de AOW-leeftijd, rekenen we daarom ook voor ouderen met extra uitgaven aan vervoer bij een inkomen boven het minimum. Deze extra reiskosten liggen wel lager dan bij huishoudens jonger dan de AOW-leeftijd.
- **Gehanteerd inkomensbegrip bij de AOW-gerechtigden**
Daarnaast geldt voor de alleenstaande boven de AOW-leeftijd -met en zonder zorgvraag- dat we op 100% uitgaan van een volledige AOW-uitkering. Dit is namelijk voor de meeste AOW-gerechtigden het minimale inkomen. Vervolgens wordt op 110% gerekend met de bijstandsnorm voor AOW-gerechtigden in plaats van met de -hogere- AOW-uitkering. De bijstandsnorm bepaalt namelijk of er recht is op gemeentelijke vergoedingen. De toename van het netto

inkomen tussen deze twee inkomensniveaus is daardoor kleiner dan 10%. Bij de andere huishoudtypen is deze inkomensstijging wel 10%.

3.3 Individuele inkomenstoeslag

In de twee kolommen rechts in tabel 1 is het saldo opgenomen inclusief de individuele inkomenstoeslag.

Bij toekenning van de individuele inkomenstoeslag heeft de **alleenstaande ouder met oudere kinderen** bij een inkomen op 110% van de toepasselijke norm voldoende inkomsten om het volledige restpakket te bekostigen; zonder de individuele inkomenstoeslag is dit niet het geval. Het huishouden houdt dan per maand 25 euro over, terwijl het zonder de individuele inkomenstoeslag een tekort heeft van 17 euro per maand.

Ook bij de **alleenstaande** vallen de tekorten weg; op bijstandsniveau houdt dit huishouden nu maandelijks 14 euro over. Op 110% van de bijstandsnorm komt de alleenstaande nu niets meer tekort, maar het houdt ook niets over na bekostiging van alle uitgaven uit het restpakket.

Het **paar zonder kinderen** en het **paar met oudere kinderen** komen ook met de individuele inkomenstoeslag erbij nog tekort. Dit tekort is echter wel kleiner geworden (respectievelijk 29 euro en 41 euro per maand).

De **alleenstaande ouder met jonge kinderen** en het **paar met jonge kinderen** hebben zonder individuele inkomenstoeslag niet met tekorten te maken. De bestedingsruimte van deze twee huishoudens neemt 41 euro per maand toe als zij de individuele inkomenstoeslag ontvangen.

4. Conclusies en aanbevelingen

Dit hoofdstuk beschrijft, naar aanleiding van de resultaten in de vorige hoofdstukken, de conclusies. Daarnaast worden er verschillende adviezen gegeven voor de aanpassing van regelingen in het kader van minimabeleid van de gemeente Dronten.

4.1 Algemene aanbevelingen

De pakketten waarop de basisbedragen zijn gebaseerd zijn sober maar voldoende. De inhoud en de prijzen worden jaarlijks zorgvuldig aangepast door het Nibud⁷ en zijn ook gevalideerd door panels van consumenten⁸. Dit wil echter niet zeggen dat ieder huishouden hieraan voldoende heeft of dat ieder huishouden rond kan komen. Uit Nibud-onderzoek (2015)⁹ blijkt dat van alle Nederlandse huishoudens 17% (zeer) moeilijk kan rondkomen. Van de huishoudens met een laag inkomen komt een groter deel moeilijk rond. Zo blijkt dat onder de huishoudens met een netto huishoudinkomen van maximaal 1.250 euro per maand 42% (zeer) moeilijk rondkomt. Van alle huishoudens tot een inkomen van 1.750 euro komt 35% (zeer) moeilijk rond.

Organiseer budgetcursussen/cursussen voor aanleren van financiële vaardigheden

Om rond te kunnen komen van een minimum inkomen is een goed financieel beheer van het huishouden noodzakelijk. Men reserveert om zo nodig grote uitgaven te kunnen doen voor de vervanging van inventaris. We gaan ervan uit dat het huishouden niet leent, zodat er niet nog extra kosten van rente en aflossing bijkomen. Veel huishoudens die van een minimum inkomen moeten rondkomen, voeren een goed financieel beheer, maar een deel ook niet. Voor deze huishoudens is het aan te bevelen cursussen of begeleiding te organiseren. Het Nibud, en ook andere (lokale) organisaties, hebben hiervoor een uitgebreid aanbod.

De gemeente Dronten verwijst inwoners actief naar budgetcursussen die door partners worden georganiseerd. Het Nibud raadt daarbij aan rekening te houden dat het veel van iemand kan vergen om deel te nemen aan een budgetcursus. Uit het recente WRR-rapport 'Weten is nog geen doen'¹⁰ blijkt dat de overheid vaak van burgers verwacht dat ze zelfredzaam zijn, terwijl niet iedereen daar altijd toe in staat is.

In samenwerking met een aantal gemeenten doet het Nibud op dit moment onderzoek hoe inwoners het beste bereikt/geactiveerd kunnen worden om naar een budgetcursus te gaan. Daarbij wordt ook onderzocht wat werkt om ervoor te zorgen dat deelnemers blijven komen. Bij dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van gedragspsychologische inzichten.

⁷ Zie Nibud Budgethandboek en Prijzengids, jaarlijkse uitgaven.

⁸ Hoff, S. et al. (2009). *Genoeg om van te leven, Focusgroepen in discussie over de minimale kosten van levensonderhoud*. Den Haag: SCP/Nibud. Te downloaden op de websites van het Nibud of SCP.

⁹ Schors, A. van der, Werf, M.M.B. van der, & Schonewille, G. (2015). *Geldzaken in de praktijk 2015*. Utrecht: Nibud.

¹⁰ WRR (2017), zie: <https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2017/04/24/weten-is-nog-geen-doen>

Behoud de initiatieven om het niet-gebruik tegen te gaan

In de berekeningen is ervan uitgegaan dat alle aanspraken op landelijke en lokale regelingen zijn aangevraagd. Dat is echter niet voor ieder huishouden een vanzelfsprekendheid¹¹. De gemeente kan het gebruik van lokale regelingen stimuleren door hieraan **publiciteit te geven en de toegang tot deze regelingen te vereenvoudigen**.

Om het niet-gebruik te verminderen, raadt het Nibud aan intermediairs, zoals de scholen, professionals binnen het sociale wijkteam en andere maatschappelijk dienstverleners, in te zetten. Het is daarbij belangrijk dat de intermediairs bekend zijn met alle regelingen die de gemeente Dronten te bieden heeft en dat zij ook continu op de hoogte worden gebracht van veranderingen in inkomensondersteunende maatregelen.

Het is positief dat de gemeente Dronten hier vol op inzet. Zo heeft de gemeente een aparte flyer met alle inkomensondersteunende regelingen, die de consulenten (de 'gidsen') in relevante situaties verstrekken. Daarnaast worden sociale partners op de hoogte gehouden van alle (veranderingen in) regelingen via een workshop die de gemeente twee keer per jaar organiseert. Tot slot is er een nauwe samenwerking tussen gemeente, maatschappelijke partners en scholen waarbij men gericht is op het vinden van gezinnen met kinderen die nog geen gebruik maken van de verschillende minimaregelingen. Hiervoor zet de gemeente onder andere trainingen vroegsignalering in. Ook is er een armoederegisseur aangesteld die de sociale partners ondersteunt op dit thema.

4.2 Aanbevelingen m.b.t. het minimabeleid

Hieronder worden allereerst de aspecten in het beleid genoemd die het Nibud adviseert te behouden, vanwege het positieve effect ervan op de financiële situatie van de huishoudens. Vervolgens zullen we ingaan op de aandachtspunten.

Positieve aspecten

De diverse vormen van inkomensondersteuning in de gemeente Dronten hebben een positief effect op de bestedingsruimte van de inwoners:

- De gemeente Dronten kent een uitgebreide collectieve zorgverzekering met een ruime inkomensgrens (tot 130% van het toepasselijk minimum). Voor huishoudens die gebruik maken van Wmo-voorzieningen (zoals huishoudelijke en persoonlijke verzorging) wordt de eigen bijdrage vergoed. Dit heeft een positieve uitwerking op de financiële positie van huishoudens met een grotere zorgbehoefte.
Het Nibud adviseert de gemeente de collectieve zorgverzekering actief te

¹¹ Zie bijvoorbeeld Tempelman, C., Houkes, A. Prins, J. (2011). *Niet-gebruik inkomensondersteunende maatregelen*, Amsterdam: SEO. Te downloaden op www.overheid.nl.

promoten zodat iedereen die er recht op heeft van dit dekkingsvoordeel gebruik kan maken.

- De gemeente Dronten kent een participatieregeling waarbij huishoudens een tegoed krijgen op de Pas van Dronten. Ook volwassenen in de gemeente Dronten krijgen een jaarlijks tegoed; deze is niet alleen voor (gezinnen met) kinderen bedoeld. Dit vergroot de kans dat ook volwassenen met een laag inkomen blijven participeren in de samenleving.
- Uit de begrotingen is duidelijk gebleken dat gezinnen met oudere kinderen minder bestedingsruimte hebben dan gezinnen met jongere kinderen. Oudere kinderen (op de middelbare school) zijn gemiddeld duurder dan jongere kinderen (op de basisschool).
Met de computerregeling en bij de declaratieregeling en de bijdrage voor sociale participatie via de Pas van Dronten, wordt er rekening mee gehouden dat oudere kinderen duurder zijn dan jongere kinderen. De maandelijkse bijdrage voor sociale participatie en schoolkosten is voor kinderen op de middelbare school 14 euro hoger dan voor kinderen op de basisschool. Daarnaast hebben kinderen die naar de middelbare school gaan, recht op een eenmalige vergoeding van maximaal 400 euro voor een computerpakket.
- Personen met een zorgvraag kunnen in de gemeente Dronten individuele bijzondere bijstand aanvragen voor persoonsalarmering en extra waskosten als gevolg van incontinentie. Hiermee blijven de extra kosten als gevolg van de zorgvraag beperkt voor chronisch zieken in de gemeente. Voor een noodzakelijke maaltijdvoorziening geldt voor huishoudens met een laag inkomen een lager tarief per maaltijd.
- In de gemeente Dronten kunnen huishoudens onder de AOW-leeftijd in aanmerking komen voor een individuele inkomenstoeslag. Men komt hier zowel voor in aanmerking bij een inkomen op bijstandsniveau als op 110% van de toepasselijke bijstandsnorm.
De tegemoetkoming heeft een gunstig effect op de bestedingsruimte van huishoudens die langdurig van een laag inkomen moeten rondkomen. Met de individuele inkomenstoeslag hebben twee huishoudens niet langer een tekort. Zij kunnen daardoor én alle noodzakelijke uitgaven betalen én de uitgaven voor meer vrije bestedingen (o.a. voor sociale participatie).

Het Nibud adviseert om bovenstaande regelingen en mogelijkheden op dezelfde manier voort te zetten.

Aandachtspunten

Het kwijtscheldingsbeleid

Om voor kwijtschelding van gemeentelijke heffingen en waterschapslasten in aanmerking te komen, hanteren zowel de gemeente als het waterschap een kwijtscheldingsnorm van 100 procent. De betalingscapaciteit voor de gemeentelijke heffingen en de waterschapslasten wordt apart berekend.

Het Nibud adviseert deze berekeningsmethode aan te passen zodanig dat de berekende draagkracht voor de waterschapslasten en de gemeentelijke heffingen samen geldt. Op die manier wordt de ruimte één maal ingevuld; het wordt dan niet door zowel het waterschap als de gemeente ingezet. Dit werkt gunstig uit voor een aantal huishoudens met een inkomen vlak boven bijstandsniveau en verkleint de armoedeval.

Kwetsbare financiële situatie van alleenstaanden en paren zonder kinderen

Alleenstaanden onder de AOW-gerechtigde leeftijd en paren zonder kinderen hebben op bijstandsniveau en op 110% van het minimum met een tekort te maken als zij naast het basispakket ook het restpakket willen bekostigen. Het tekort doet zich voor na invulling van het basispakket. Het zijn dus de kosten aan sociale participatie die het tekort veroorzaken. Hieronder doen we een aantal suggesties om de financiële situatie van deze huishoudens te verbeteren.

Verhoging tegemoetkoming Pas van Dronten voor volwassenen

Het is positief te zien dat de gemeente Dronten aan volwassenen een tegemoetkoming verstrekt voor sportieve en/of sociaal-culturele activiteiten. Met name paren, die met een bijstandsnorm de kosten van twee volwassenen moeten dragen, hebben veel baat bij een bijdrage voor elke volwassene binnen het huishouden.

De maximale bijdrage voor een volwassene met een partner is nu lager dan die van een alleenstaande (ouder): 100 euro tegen 120 euro. En deze bedragen zijn beduidend lager dan de maximale bijdrage voor kinderen (250 euro voor jonge kinderen en 325 euro voor oudere kinderen). De gemeente Dronten zou het bedrag voor een gehuwde gelijk kunnen trekken aan het bedrag voor een alleenstaande. Daarnaast kan de gemeente onderzoeken of het mogelijk is de bijdrage aan iedere volwassene te verhogen. De kosten van een volwassene zijn namelijk hoger dan de kosten van jongere kinderen.

Collectieve zorgverzekering met afgekocht eigen risico

Daarnaast adviseert het Nibud te inventariseren of het mogelijk is voor de gemeente Dronten om een zorgpakket aan te bieden waarbij het eigen risico is afgekocht. In de onderhandelingen met de zorgverzekeraar(s) kan de gemeente de mogelijkheden bespreken om een pakket aan te bieden waarbij het eigen risico kan worden herverzekerd.

Een dergelijk pakket is weliswaar duurder, maar huishoudens die het volledig eigen risico moeten aanspreken, zullen onder aan de streep vaak goedkoper uit zijn. De

afkoop van het eigen risico zou het maandelijks tekort op de maandelijks begroting kunnen verminderen.

Een afgekocht eigen risico kan voorkomen dat mensen, ongewenst, zorg gaan mijden. Bovendien werkt het gezondheidsbevorderend, omdat men minder financiële stress hoeft te ervaren. Het betalen van 385 euro in één keer is een flink bedrag.

Wanneer de gemeente zowel een pakket met als een pakket zonder afgekocht eigen risico aanbiedt, ontstaat een soort zelfregulerend systeem, waarbij juist de huishoudens die veel zorg (denken) nodig (te) hebben, zullen kiezen voor een pakket met afgekocht eigen risico.

Aanpassing van de gemeentelijke heffingen

De gemeentelijke heffingen zijn even hoog voor eenpersoonshuishouden en meerpersoonshuishoudens. De gemeente Dronten kan overwegen om voor eenpersoonshuishoudens een lager tarief te hanteren dan voor meerpersoonshuishoudens. Dit verkleint de armoedeval voor eenpersoonshuishoudens bij uitstroom vanuit de bijstand. Nu hebben deze huishoudens op 110% van de bijstandsnorm een extra kostenpost voor lokale lasten van 41 euro per maand.

Declaratieregeling voor noodzakelijke huisraad en duurzame gebruiksgoederen

De gemeente Dronten zou ook kunnen overwegen om een specifieke 'Declaratieregeling huisraad' te introduceren. Met een dergelijke regeling zou de gemeente een bijdrage verstrekken in de vergoeding van noodzakelijke huisraad en duurzame gebruiksgoederen, bijvoorbeeld een wasmachine, koelkast of bed. Huishoudens die van een laag inkomen moeten rondkomen, vinden het vaak lastig om geld op zij te zetten voor het vervangen van inventarisgoederen. Met deze declaratieregeling wordt daar in voorzien. De gemeente Dronten doet dit nu al via het verlenen van individuele bijzondere bijstand. Het kan echter drempelverlagend werken als de mogelijkheid heel concreet in een aparte regeling wordt aangeboden. Als zo het aanvragen toegankelijker wordt, verhoogt het de kans dat inwoners dat ook gaan doen.

Extra aandacht voor gezinnen met oudere kinderen

De paren met oudere kinderen zijn financieel gezien het meest kwetsbare huishouden. Zij hebben op 100% en 110% van het toepasselijk minimum met flinke tekorten te maken (150 tot 170 euro per maand tekort) als zij naast het basispakket ook het restpakket willen bekostigen.

Dit fenomeen ziet het Nibud ook bij andere gemeenten. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

- Paren moeten de kosten voor twee volwassenen dragen. Ter vergelijking, een eenoudergezin ontvangt 70% van de norm voor een paar plus de alleenstaande ouderkop¹² vanuit het kindgebonden budget, wat samen ongeveer neerkomt op 90% van de norm. De extra inkomsten voor paren (van ongeveer 10%) ten

¹² De alleenstaande ouderkop is een onderdeel van het kindgebonden budget. Het maximale bedrag aan kindgebonden budget wordt voor alleenstaande ouders verhoogd met een bepaald bedrag. Dit extra bedrag (in 2017 maximaal 3.076 euro) wordt de alleenstaande ouderkop genoemd.

opzichte van het eenoudergezin wegen vaak niet op tegen de kosten voor een extra volwassene aan bijvoorbeeld voeding, kleding en de zorgverzekering.

- De kosten van oudere kinderen zijn, wat betreft voeding, kleding en verzorging, vergelijkbaar met die van een volwassene. Zij drukken sterk op de begroting. Deze kosten worden niet volledig gecompenseerd door (leeftijdsafhankelijke) kindgebonden toeslagen.

Bovengenoemde factoren vinden hun oorsprong in het Rijksbeleid. Voor landelijke regelingen is het aan het Rijk om al dan niet aanpassingen en/of aanvullende maatregelen te nemen. Gemeenten kunnen via accenten in het eigen beleid trachten de gevolgen hiervan deels te repareren. De gemeente Dronten heeft hierin al passende beleidskeuzes gemaakt, bijvoorbeeld door het aanbieden van de collectieve zorgverzekering, een speciale computerregeling voor kinderen die naar de middelbare school gaan, een schoolkostenregeling en door het verstrekken van een tegemoetkoming via de Pas van Dronten. Daarnaast heeft de gemeente Dronten een voedselbank en kan het ondersteunen bij de aanvraag van voorzieningen via het Nationaal Fonds Kinderhulp en het ANWB Fietsenplan.

Onderscheid in bijdrage tussen jonge en oudere kinderen

Het is positief te zien dat oudere kinderen bij de Pas van Dronten recht hebben op een hogere bijdrage dan kinderen op de basisschool. Dit doet recht aan het verschil in kosten tussen jongere en oudere kinderen. De gemeente Dronten gaat voor 2018 het maximale bedrag voor *maatschappelijke participatie en toegankelijkheid* (de vergoeding vanuit de Pas van Dronten en de Declaratieregeling schoolkosten samen) aanpassen. Het Nibud pleit ervoor dat het onderscheid in bijdrage tussen basisschoolkinderen en middelbare scholieren groter wordt dan de huidige 75 euro per jaar. Op die manier wordt er rekening mee gehouden dat de schoolkosten (voor o.a. ouderbijdrage, schoolactiviteiten en benodigdheden) hoger zijn op een middelbare school. Omdat de vergoeding vanuit de Declaratieregeling schoolkosten in 2017 niet is gemaximeerd, zijn we in de begrotingen ervan uitgegaan dat gezinnen met oudere kinderen een hoger bedrag krijgen toegekend dan gezinnen met jongere kinderen.

Verhoging tegemoetkoming Pas van Dronten voor volwassenen

Zoals in de vorige paragraaf al benoemd is, zou het voor een paar met oudere kinderen ook financieel ten goede komen als de gemeente Dronten de tegemoetkoming voor sportieve en/of sociaal-culturele activiteiten voor volwassenen zou verhogen. Deze is nu veel lager dan de maximale vergoeding voor (oudere) kinderen.

Onderscheid in hoogte individuele inkomenstoelage

Daarnaast zou de gemeente Dronten kunnen overwegen om bij de hoogte van de individuele inkomenstoelage onderscheid te maken tussen huishoudens met jongere kinderen en oudere kinderen. In plaats van een toekenning op basis van gezinssamenstelling zou de gemeente de toekenning kunnen baseren op het aantal volwassenen (een bedrag per volwassene), het aantal jonge kinderen en het aantal

oudere kinderen. Hierbij zou het bedrag per volwassene het hoogst moeten zijn, iets minder voor oudere kinderen en nog minder voor jonge kinderen.

Individuele bijzondere bijstand onder de aandacht brengen

Tot slot kunnen verstrekkingen vanuit de individuele bijzondere bijstand en de voedselbank of via het ANWB Fietsenplan en het Nationaal Fonds Kinderhulp (allen niet in dit onderzoek meegenomen) gezinnen met oudere kinderen helpen om tekorten te voorkomen of te beperken. Het is de moeite waard om deze mogelijkheden extra onder de aandacht te brengen. Daarbij helpt het om te benadrukken dat de gemeente bereid is om ondersteuning te bieden bij het doen van een aanvraag.

Ook is het belangrijk dat intermediairs die veel in aanraking komen met gezinnen met oudere kinderen, bijvoorbeeld jongerenwerkers en docenten/zorg coördinatoren op middelbare scholen, goed op de hoogte zijn van deze aanvullende voorzieningen. Zoals eerder aangegeven, zet de gemeente Dronten hier vol op in.

Armoedeval bij werkaanvaarding

Bij veel huishoudtypen is er sprake van een armoedeval op 110% van de toepasselijke bijstandsnorm. Een van de oorzaken hiervan zijn de werkgerelateerde kosten, zoals de kosten voor woon-werkverkeer. Bij een inkomen boven het minimum wordt er in deze rapportage vanuit gegaan dat er sprake is van een (parttime) baan, wat ook extra (vervoers)kosten met zich meebrengt. In de praktijk zal het regelmatig voorkomen dat deze kosten door de werkgever worden vergoed. Mocht dit niet het geval zijn, dan zou de gemeente voor deze kosten een vergoeding kunnen verstrekken, bijvoorbeeld vanuit het re-integratie- of participatie-budget of in de vorm van bijzondere bijstand. Op deze manier vallen de extra vervoerskosten voor de uitstroomer naar werk weg, waarmee ook eventuele tekorten op de begroting verlaagd kunnen worden. Tevens wordt hiermee de armoedeval bij dit inkomensniveau verkleind.

Bijlage 1: Uitgangspunten bij berekeningen lokaal minimabeleid

De gemeente Dronten kent verschillende regelingen voor minima in de gemeente. Hieronder staat beschreven of en hoe de regelingen in de berekeningen en begrotingen zijn meegenomen.

Kwijtschelding lokale lasten

In de gemeente Dronten is volledige kwijtschelding mogelijk voor alle vormen van lokale belastingen: de afvalstoffenheffing, rioolheffing, de hondenbelasting (voor de 1^e hond), de waterzuiveringsheffing en de ingezetenenheffing.

Bij de kwijtschelding houden de gemeente en de waterschappen rekening met de kosten van kinderopvang. De draagkracht wordt voor de waterschapsbelastingen en gemeentelijke heffingen apart berekend. Huishoudens moeten de berekende draagkracht dus twee keer betalen.

De collectieve zorgverzekering

De gemeente Dronten biedt een collectieve zorgverzekering aan via De Friesland Zorgverzekeraar. Dit is het AV Frieso Compleet pakket. Dit pakket omvat:

- Een basisverzekering
- Een aanvullende verzekering, inclusief tandheerkunde
- Een vergoeding van de eigen bijdrage voor Wmo-voorzieningen

Deze collectieve zorgverzekering kost in totaal 126,40 euro per maand voor inwoners van 18 jaar en ouder met een inkomen tot 110% van de bijstandsnorm. Voor inwoners met een inkomen tussen 110% en 130% van de bijstandsnorm, is de premie 139,90 euro per maand.

In de begroting nemen we een bedrag van 100 euro op voor de basisverzekering en 26,40 euro voor de aanvullende verzekering.

De individuele bijzondere bijstand

De gemeente Dronten verstrekt voor bijzondere en noodzakelijke kosten individuele bijzondere bijstand. Om in aanmerking te komen voor bijzondere bijstand wordt een draagkrachtberekening gehanteerd. Het inkomen boven 110% van de geldende bijstandsnorm wordt volledig in aanmerking genomen. Bij een inkomen tot 110% van de bijstandsnorm wordt de draagkracht vastgesteld op 'nihil'.

De toekenning van de bijzondere bijstand is sterk afhankelijk van de persoonlijke situatie. Daarom is in dit onderzoek de individuele bijzondere bijstand bij de meeste huishoudens niet meegenomen.

Alleen bij de huishoudens met een zorgvraag houden we rekening met eventuele individuele bijzondere bijstand voor bepaalde kosten die volgen uit de zorgvraag. In de gemeente Dronten kan individuele bijzondere bijstand worden verleend voor de personenalarmering en voor extra waskosten als gevolg van incontinentie. Voor de maaltijdvoorziening wordt geen individuele bijzondere bijstand toegekend.

Declaratieregeling schoolkosten

Deze regeling is bedoeld voor ouders van kinderen tot 18 jaar met een inkomen tot maximaal 110% van de toepasselijke bijstandsnorm. In aanvulling op de vergoeding vanuit de participatieregeling (zie hieronder bij 'Pas van Dronten') is er een vergoeding voor kinderen in de leeftijd van 3 tot 18 jaar voor:

- (Vrijwillige) ouderbijdrage
- Binnen- en buitenschoolse activiteiten

De vergoeding wordt op declaratiebasis verstrekt, nadat een declaratieformulier met bewijsstukken is ingediend. De vergoeding voor schoolkosten is in 2017 niet gemaximeerd. Daarmee vormt 2017 een uitzondering op andere jaren, omdat de zogenaamde 'Klijnsma-gelden' nog niet structureel zijn opgenomen in de regelingen. In 2018 zal dit wel het geval zijn. Er komt dat een maximale vergoeding per kind per jaar voor de gehele participatieregeling, inclusief de schoolkosten. Deze vergoeding zal hoger liggen dan het huidige bedrag dat exclusief de schoolkosten is.

Het Nibud heeft berekend dat ouders van kinderen op de basisschool gemiddeld per jaar 54 euro kwijt zijn aan de (vrijwillige) ouderbijdrage en andere schoolactiviteiten¹³. Uit de Schoolkostenmonitor¹⁴ blijkt dat de ouderbijdrage voor kinderen op de middelbare school circa 54 euro per jaar is. Daarnaast komen de kosten voor schoolactiviteiten op de middelbare school gemiddeld op 98 euro per jaar uit.

We gaan ervan uit dat de gemeente Dronten bovengenoemde kosten vergoed vanuit de Declaratieregeling schoolkosten. Dit is een deel van de schoolkosten; middelbare scholieren hebben ook kosten voor leermiddelen en hulpmiddelen (zoals rekenmachine, atlas en woordenboeken). We gaan ervan uit dat deze niet worden vergoed. De vergoeding is verwerkt bij de uitgavepost 'onderwijs'.

Computerregeling

Kinderen die voor het eerst naar de middelbare school gaan, hebben recht op eenmalige vergoeding van maximaal 400 euro voor een computerpakket. Hiermee kunnen zij een desktop, laptop of tablet, inclusief toebehoren, bekostigen. Het computerpakket geldt voor elk kind in het huishouden dat van de basisschool naar de middelbare school gaat. Men komt voor deze Computerregeling in aanmerking als de middelbare school geen Computerregeling heeft. We veronderstellen dat dit het geval is.

¹³ Dit is terug te vinden in [Nibud Budgethandboek 2017](#)

¹⁴ Schoolkostenmonitor SEO Ecnmisch Onderzoek & Oberon, 2015-2016

De leeftijden van de kinderen in de onderzochte huishoudtypen (14 en 16 jaar) sluiten niet aan bij de overgang van de basisschool naar de middelbare school. Echter, de desktop, laptop of tablet kan meerdere jaren meegaan. Zonder deze bijdrage in natura zou het huishouden hier geld voor moeten reserveren om de aankoop te kunnen bekostigen. Daarom hebben we de vergoeding van 400 euro als maandbedrag verrekend met de post "inventaris". Hierbij is het bedrag verdeeld over 5 jaar, het gemiddeld aantal schooljaren.

Omdat wij in het inventarispakket één computer voor het gehele huishouden hebben opgenomen, hebben we ook de vergoeding van één computer verrekend. Die hoeft het huishouden nu dus niet meer zelf volledig te bekostigen.

Pas van Dronten

De gemeente Dronten kent een regeling ter bevordering van deelname aan sociaal-culturele, recreatieve en sportieve activiteiten.

Huishoudens met een inkomen tot 110% van het wettelijk sociaal minimum kunnen hier gebruik van maken. Zij krijgen een pas waarmee ze gebruik kunnen maken van kortingen en aanbiedingen bij deelnemende aanbieders. Op de pas staat een persoonlijk tegoed.

Het maximale jaarbudget op de Pas van Dronten verschilt:

- Voor gehuwden: 100 euro per persoon
- Voor alleenstaande(n) (ouders): 120 euro per persoon
- Voor kinderen van 3 t/m 11 jaar: 250 euro per kind
- Voor kinderen van 12 t/m 17 jaar: 325 euro per kind

De vergoeding vanuit de Pas van Dronten is in de begrotingen verrekend bij de post "vergoeding respakket". Hierbij is ervan uitgegaan dat men de maximale vergoedingen per jaar ook daadwerkelijk gebruikt.

Peuterspeelzaal en kinderopvang

In dit onderzoek gaan we ervan uit dat alleenstaande ouders en paren zonder werk (met een bijstandsuitkering) of paren waarvan een van beide partners werkt (met een inkomen van 110%) gebruik maken van de peuterspeelzaal.

De gemeente Dronten kent een ouderbijdrage voor de peuterspeelzaal, welke afhankelijk is van de hoogte van het inkomen. Voor huishoudens op met een inkomen gelijk aan wettelijk sociaal minimum is deze ouderbijdrage 0 euro. Bij een netto gezinsinkomen van 1401-1650 euro per maand -wat van toepassing is op paren bij een inkomen op 110% van de toepasselijke bijstandsnorm- is de eigen bijdrage 34,50 euro per maand voor een zogenaamde 'ochtend-middag groep' (5 uur peuterspeelzaal per week).

Bij een inkomen boven bijstandsniveau gaan we ervan uit dat de alleenstaande ouder enkele dagen per week werkt en gebruik maakt van de kinderopvang. Hierbij gaan we ervan uit dat de alleenstaande ouder bij een inkomen van 110% van het minimum 20 uur kinderopvang per week afneemt.

Op grond van de Wet Kinderopvang kunnen ouders van kinderen tot twaalf jaar een tegemoetkoming toegekend krijgen voor de kosten van kinderopvang. Vervolgens

resteert een eigen bijdrage voor deze kosten. In de gemeente Dronten wordt deze eigen bijdrage alleen vergoed voor personen die een re-integratietraject volgen. Voor de berekeningen gaan we ervan uit dat de huishoudens niet in deze trajecten zitten. De eigen bijdrage wordt dus zelf bekostigd.

De kosten voor kinderopvang zijn in de begrotingen opgenomen onder de post "kinderopvang". Voor de kosten van de kinderopvang is een gemiddelde genomen van diverse kindercentra in de gemeente Dronten. Het gemiddelde tarief kwam uit op 6,75 euro per uur. De kinderopvangtoeslag is in de begroting opgenomen bij de inkomsten.

Individuele inkomensvoet

De individuele inkomensvoet in de gemeente Dronten is bedoeld voor huishoudens tussen de 21 jaar en de AOW-leeftijd, die langdurig over een inkomen beschikken dat niet hoger is dan 110% van de geldende bijstandsnorm.

De hoogte van de individuele inkomensvoet bedraagt per kalenderjaar:

- 250 euro voor alleenstaanden;
- 500 euro voor een alleenstaande ouder;
- 500 euro voor paren met thuiswonende kinderen;
- 350 euro voor paren zonder kinderen.

Voorzieningen voor de huishoudens met een zorgvraag

De begroting van de twee huishoudens met een zorgvraag wijkt op diverse punten af van de standaardbegrotingen:

- De **huishoudelijke verzorging** is in de gemeente Dronten een maatwerkvoorziening. Voor de maatwerkvoorziening geldt een inkomensafhankelijke eigen bijdrage via het CAK. De eigen bijdrage is afhankelijk van het bijdrageplichtige inkomen, leeftijd en huwelijks staat. De minimale eigen bijdrage bedraagt 17,50 euro per vier weken (19 euro per maand) voor alleenstaanden. Voor alleenstaanden onder de AOW-gerechtigde leeftijd ligt het drempelbedrag op 22.632 euro per jaar, alleenstaande AOW-gerechtigden hebben een drempelbedrag van 17.033 euro per jaar. Bij een inkomen hierboven wordt de eigen bijdrage verhoogd met 12,5% van het inkomen boven het drempelinkomen. Bij de twee onderzochte zorghuishoudens blijft het inkomen op 110% van het toepasselijk minimum onder het drempelbedrag.
De eigen bijdrage voor Wmo-voorzieningen wordt vergoed via de collectieve zorgverzekering. De kosten hiervan zijn daarom niet opgenomen in de begroting.
- Ook de **persoonlijke verzorging** valt onder de Wmo, waarvan de eigen bijdrage volledig wordt vergoed via de collectieve zorgverzekering.
- De **verpleging** valt in het basispakket van de zorgverzekering. Hiervoor komen er dus geen extra kosten bij.

- De **maaltijdvoorziening** voor de alleenstaande oudere met zorgvraag, zorgt voor meerkosten ten opzichte van de situatie waarin de warme maaltijd zelf wordt bereid. Voor deze meerkosten kan geen bijzondere bijstand worden verstrekt. Huishoudens die gebruik (moeten) maken van de maaltijdvoorziening betalen de meerkosten hiervan dus zelf.
Een warme maaltijd kost in de gemeente Dronten 7,20 euro per maaltijd. Voor huishoudens met een inkomen tot 110% van het toepasselijk minimum geldt een aangepast tarief van 6,10 euro per maaltijd. Hier worden de kosten voor een zelf bereide maaltijd (2,17 euro) weer vanaf gehaald, waarmee de meerkosten uitkomen op gemiddeld 3,93 euro per maaltijd. Voor vijf maaltijden per week komen de meerkosten daarmee uit op 85,15 euro per maand.

De meerkosten van de maaltijdvoorziening zijn in de begrotingen van de alleenstaande oudere met zorgvraag opgenomen onder de post "voeding".

- De kosten voor de **personenalarmering** kunnen worden vergoed via de individuele bijzondere bijstand, als de personenalarmering medisch noodzakelijk is. Tot 110% van het toepasselijk minimum wordt voor de individuele bijzondere bijstand geen draagkracht verondersteld. Daarom worden in de begrotingen geen kosten opgenomen voor de personenalarmering.
- Voor de extra **waskosten** in verband met incontinentie -bij de alleenstaande oudere met zorgvraag- gaan we uit van twee keer per week extra wassen. Dit komt neer op 7,25 euro per maand (kosten voor elektriciteit, water, waspoeder en afschrijving/onderhoud). Voor deze kosten is een vergoeding mogelijk vanuit de bijzondere bijstand. Hierbij hanteert de gemeente Dronten een vaste tarievenlijst. De meerkosten van het extra wassen zijn lager dan het maximale tarief dat wordt vergoed. We veronderstellen dan ook dat de extra waskosten volledig worden vergoed uit de individuele bijzondere bijstand bij een inkomen op 100% en 110% van de toepasselijke bijstandsnorm. Daarom zijn er geen extra kosten voor bewassing opgenomen in de begroting van de alleenstaande oudere.
- Voor de extra kosten van **medicijnen** voor de alleenstaande onder de AOW-leeftijd, rekenen we 200 euro op jaarbasis. Dit bedrag is door het Nibud en Ieder(in) vastgesteld in eerder onderzoek.¹⁵ De kosten worden verrekend met de uitgavenpost "eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen".
- De huishoudens met een zorgvraag maken gebruik van **aanvullend vervoer**. De eigen bijdrage voor collectief vraagafhankelijk vervoer in de gemeente Dronten bedraagt 0,20 euro per kilometer met een instaptarief die verschilt tussen de gemeenten in de regio (varierend van 0,75 euro in Dronten tot 1,70

¹⁵ Koopkrachtberekeningen voor huishoudens met extra zorgkosten naar aanleiding van de Miljoenennota 2012, <http://www.nibud.nl/beroepsmatig/1146-2/>

en 1,75 euro in respectievelijk Lelystad en de Noordoostpolder).

In deze rapportage wordt gerekend met vier ritten per maand die enkele reis gemiddeld 20 km zijn. Daarnaast gaan we ervan uit dat er geen gebruik wordt gemaakt van de fiets; deze kosten zijn daarom uit de begroting gehaald. De vervoerskosten die uiteindelijk resteren (34,50 euro) zijn opgenomen onder de post "vervoer".

- De kosten voor een woningaanpassing (drempels weg, verhoogde WC), die vanuit de Wmo wordt toegekend, worden doorgegeven aan het CAK voor de inning van de eigen bijdrage. Het CAK berekent aan de hand van het inkomen en vermogen wat dan de eigen bijdrage wordt en de periode waarover men moet betalen. Deze eigen bijdrage wordt vergoed vanuit de collectieve zorgverzekering. Voor de woningaanpassing komen er dus geen extra kosten meer bij.

Bijlage 2: De uitgaven

Het Nibud gebruikt diverse bronnen voor de referentiecijfers. Hieronder volgt een korte verantwoording van keuzes en bronnen uitgesplitst naar het basis- en het restpakket.

Basispakket

Huur

De huurprijs in dit onderzoek is vastgesteld in overleg met de gemeente Dronten. Voor een- en tweepersoonshuishoudens wordt een huur van 460 euro gehanteerd en voor huishoudens met drie of meer personen een huur van 510 euro.

Energie

Dit is 90% van de prijs van gemiddeld gebruik naar huishoudtype met een opslag voor huishoudens van de AOW-leeftijd (gasverbruik). Daarbij hanteert het Nibud de prijs van het gemiddelde verbruik.

Lokale lasten

Dit zijn de gemeentelijke- en waterschapsheffingen verminderd met de eventuele kwijtschelding.

Telefoon, televisie en internet

Deze bedragen zijn gebaseerd op het bellen met een mobiele telefoon met een sim-only abonnement voor 100 tot 150 belminuten per maand, een basisabonnement voor internet en een basis digitaal televisie abonnement. We gaan er van uit dat iedereen in het huishouden van 12 jaar en ouder een eigen mobiele telefoon heeft.

Zorgverzekeringen

In de gemeente Dronten heeft men tot 130% van het toepasselijk minimum inkomen recht op de collectieve zorgverzekering. Daarom is voor alle huishoudens op beide inkomensniveaus gerekend met de bedragen van de collectieve basis- en aanvullende verzekering.

Overige verzekeringen

Dit betreft een aansprakelijkheidsverzekering, een inboedelverzekering en voor volwassenen in huishoudens onder de AOW-leeftijd een uitvaartverzekering.

Onderwijs

Dit zijn gemiddelde bedragen aan schoolkosten. Deze verschillen per schooltype. Ze zijn afkomstig van Nibud-onderzoek (basisschool) en de Schoolkostenmonitor (middelbare school).

Kinderopvang

Dit zijn de kosten exclusief de landelijke vergoeding die wordt gegeven. De kinderopvangtoeslag staat benoemd bij de inkomsten.

Contributies en abonnementen

Hieronder vallen de bankkosten. De kosten aan kranten en/of tijdschriften en de kosten aan (sport-)verenigingen vallen onder het restpakket (zie volgende paragraaf).

Vervoer

Voor ieder lid van het huishouden zijn dit de kosten van een fiets, een OV-chipkaart en enkele zones.

Kleding en schoenen

Deze bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor kleding.

Inventaris en onderhoud

Bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor inventaris en onderhoud.

Niet-vergoede ziektekosten

In het basispakket zitten kosten die elk huishouden heeft. De kosten betreffen de huisapotheek met pleisters, aspirines e.d. plus het bedrag dat een huishouden maximaal kwijt kan zijn aan het eigen risico van de zorgverzekering.

Voeding

De bedragen zijn gebaseerd op de aanbevolen hoeveelheden voor een gezonde voeding volgens het Voedingscentrum. De prijzen van deze voedingspakketten zijn afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Was- en schoonmaakartikelen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Persoonlijke verzorging

Uitgegaan is van een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Diversen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon voor diverse uitgaven. Denk hierbij aan de kosten voor postzegels en de kosten van een identiteitsbewijs.

Restpakket

Het bedrag dat overblijft nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn gedaan, is bestemd voor vrije bestedingen. Alle vrije bestedingen vormen samen het restpakket.

Pakket voor sociale participatie

Als voorbeeld heeft het Nibud in samenwerking met het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) een pakket aan uitgaven voor sociale participatie opgesteld. De uitgavenposten waar rekening mee is gehouden staan hieronder weergegeven evenals de richtbedragen voor deze uitgavenposten.

Uitgaven aan sociale participatie, bedrag per maand

	€
contributies en abonnementen	
per kind 4 tot 12 jaar	11,00
per persoon vanaf 12 jaar	16,50
per huishouden	2,00
bezoek ontvangen	
per persoon	8,50
per huishouden	11,00
op bezoek gaan	
per persoon	5,50
vakantie/uitgaan	
per persoon	16,50
per huishouden	22,50
vervoer	
per persoon	9,00
per huishouden	4,50

Bron: Hoff et al, SCP/Nibud, 2009, berekeningen Nibud, 2017

Overig restpakket

Naast de uitgaven zoals gespecificeerd in het pakket aan sociale participatie kunnen nog allerlei overige uitgaven als voorbeeld in het restpakket worden opgenomen. In dit onderzoek zijn dat:

- de kosten voor woon-werkverkeer (gebaseerd op een twee-sterabonnement);
- zakgeld voor de kinderen (bedragen zijn gebaseerd op regulier onderzoek van het Nibud);
- de kosten voor een huisdier (incl. hondenbelasting).

Bijlage 3: Begrotingen

In onderstaande tabellen zijn de begrotingen van de verschillende huishoudtypen opgenomen. Voor alle huishoudens wordt op een rij gezet hoe het budget er bij de verschillende inkomensniveaus uit ziet. De inkomensondersteunende regelingen van de gemeente Dronten zijn als volgt in de begrotingen verwerkt:

- **kwijtschelding van de gemeentelijke- en waterschapsheffingen:** dit is verrekend met de heffingsbedragen. Dit wordt aangegeven met • achter het resterende bedrag.
- **collectieve ziektekostenverzekering:** bij de uitgavenposten “zorgverzekering: basis” en “zorgverzekering: aanvullend” hebben we het maandelijks bedrag van de collectieve zorgverzekering gebruikt. Dit is aangegeven met •• achter de betreffende bedragen.
- de vergoeding vanuit de **Declaratieregeling schoolkosten:** deze is verrekend met de kosten bij de uitgavenpost “onderwijs”. Dit wordt aangegeven met ••.
- de vergoeding vanuit de **Computerregeling:** deze is verrekend met de uitgavenpost “inventaris”. Dit wordt aangegeven met ••.
- de tegemoetkoming vanuit de **Pas van Dronten:** deze bijdrage staat bij de post “vergoeding restpakket”. Dit wordt aangegeven met ••.

a. Alleenstaande

	100%	110%
Inkomsten		
Netto inkomen (incl. kortingen)	987	1085
Zorgtoeslag	88	88
Huurtoeslag	220	220
Kinderbijslag	0	0
Kindgebonden budget	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0
Voorlopige aanslag specifieke zorgkosten	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	1295	1394
Vaste lasten		
Huur	460	460
Energie		
Gas	60	60
Elektriciteit	20	20
Water	9	9
Gemeentelijke heffingen	0 *	31
Waterschapshheffingen	0 *	11
Telefoon, televisie, internet	54	54
Verzekeringen		
Zorgverzekering: Basis	100	100
Zorgverzekering: Aanvullend	26	26
Overige verzekeringen	20	20
Onderwijs	0	0
Kinderopvang	0	0
Contributies en abonnementen	2	2
Vervoer	14	14
TOTAAL VASTE LASTEN	765	806
Reserveringsuitgaven		
Kleding en schoenen	56	56
Inventaris	74	74
Onderhoud huis en tuin	24	24
Eigen risico	32	32
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	12	12
Vrijtijdsuitgaven	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	197	197
Huishoudelijke uitgaven		
Voeding	201	201
Was- en schoonmaakmiddelen	6	6
Persoonlijke verzorging	21	21
Huishoudelijke dienstverlening	0	0
Huisdieren	*	*
Roken	*	*
Diversen	10	10
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	238	238
TOTAAL UITGAVEN	1199	1241
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	96	153
Restpakket		
Sociale participatie	96	96
Overig restpakket	17	88
Vergoeding restpakket	-10 **	-10 **
TOTAAL RESTPAKKET	103	174
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	-7	-21

* Deze posten vallen onder het restpakket
Vet en cursief **Afhankelijk van gemeentelijke tarieven**
 • Verminderd met de kwijtschelding
 ** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

b. Alleenstaande oudere

	100%	110%
Inkomsten		
Netto inkomen (incl. kortingen)	1166	1219
Zorgtoeslag	88	88
Huurtoeslag	222	222
Kinderbijslag	0	0
Kindgebonden budget	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0
Voorlopige aanslag specifieke zorgkosten	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	1476	1530
Vaste lasten		
Huur	460	460
Energie		
Gas	67	67
Bekriciteit	22	22
Water	10	10
Gemeentelijke heffingen	11	31
Waterschapshheffingen	11	11
Telefoon, televisie, internet	56	56
Verzekeringen		
Zorgverzekering: Basis	100	100
Zorgverzekering: Aanvullend	26	26
Overige verzekeringen	13	13
Onderw ijs	0	0
Kinderopvang	0	0
Contributies en abonnementen	2	2
Vervoer	11	11
TOTAAL VASTE LASTEN	789	808
Reserveringsuitgaven		
Kleding en schoenen	56	56
Inventaris	74	74
Onderhoud huis en tuin	24	24
Eigen risico	32	32
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	12	12
Vrijtijdsuitgaven	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	197	197
Huishoudelijke uitgaven		
Voeding	201	201
Was- en schoonmaakmiddelen	6	6
Persoonlijke verzorging	21	21
Huishoudelijke dienstverlening	0	0
Huisdieren	*	*
Roken	*	*
Diversen	10	10
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	238	238
TOTAAL UITGAVEN	1223	1243
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	253	287
Restpakket		
Sociale participatie	91	91
Overig restpakket	19	66
Vergoeding restpakket	-10 **	-10 **
TOTAAL RESTPAKKET	100	147
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	153	140

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief **Afhankelijk van gemeentelijke tarieven**

* Verminderd met de kwijtschelding

** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

c. Alleenstaande, 2 kinderen 3 & 5 jaar

	100%	110%
Inkomsten		
Netto inkomen (incl. kortingen)	987	1085
Zorgtoeslag	88	88
Huurtoeslag	253	253
Kinderbijslag	133	133
Kindgebonden budget	426	426
Kinderopvangtoeslag	0	0
Voorlopige aanslag specifieke zorgkosten	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	1887	1985
Vaste lasten		
Huur	510	510
Energie		
Gas	77	77
Elektriciteit	46	46
Water	16	16
Gemeentelijke heffingen	0 *	31
Waterschapsheffingen	0 *	20
Telefoon, televisie, internet	54	54
Verzekeringen		
Zorgverzekering: Basis	100	100
Zorgverzekering: Aanvullend	26	26
Overige verzekeringen	22	22
Onderw ijs	0 **	0 **
Kinderopvang	0	0
Contributies en abonnementen	2	2
Vervoer	36	36
TOTAAL VASTE LASTEN	889	940
Reserveringsuitgaven		
Kleding en schoenen	103	103
Inventaris	93	93
Onderhoud huis en tuin	24	24
Eigen risico	32	32
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	23	23
Vrijtijdsuitgaven	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	274	274
Huishoudelijke uitgaven		
Voeding	279	279
Was- en schoonmaakmiddelen	10	10
Persoonlijke verzorging	48	48
Huishoudelijke dienstverlening	0	0
Huisdieren	*	*
Roken	*	*
Diversen	17	17
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	353	353
TOTAAL UITGAVEN	1516	1567
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	370	418
Restpakket		
Sociale participatie	186	186
Overig restpakket	17	88
Vergoeding restpakket	-52 **	-52 **
TOTAAL RESTPAKKET	151	223
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	219	196

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

* Verminderd met de kwijtschelding

** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

d. Alleenstaande, 2 kinderen 14 & 16 jaar

	100%	110%
Inkomsten		
Netto inkomen (incl. kortingen)	987	1085
Zorgtoeslag	88	88
Huurtoeslag	253	253
Kinderbijslag	191	191
Kindgebonden budget	480	480
Kinderopvangtoeslag	0	0
Voorlopige aanslag specifieke zorgkosten	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	1999	2097
Vaste lasten		
Huur	510	510
Energie		
Gas	77	77
Elektriciteit	46	46
Water	16	16
Gemeentelijke heffingen	0 *	31
Waterschapheffingen	0 *	20
Telefoon, televisie, internet	58	58
Verzekeringen		
Zorgverzekering: Basis	100	100
Zorgverzekering: Aanvullend	26	26
Overige verzekeringen	22	22
Onderw ijs	46 **	46 **
Kinderopvang	0	0
Contributies en abonnementen	2	2
Vervoer	42	42
TOTAAL VASTE LASTEN	945	996
Reserveringsuitgaven		
Kleding en schoenen	148	148
Inventaris	94 **	94 **
Onderhoud huis en tuin	24	24
Eigen risico	32	32
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	23	23
Vrijtijdsuitgaven	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	322	322
Huishoudelijke uitgaven		
Voeding	439	439
Was- en schoonmaakmiddelen	10	10
Persoonlijke verzorging	63	63
Huishoudelijke dienstverlening	0	0
Huisdieren	*	*
Roken	*	*
Diversen	17	17
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	528	528
TOTAAL UITGAVEN	1795	1846
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	204	252
Restpakket		
Sociale participatie	208	208
Overig restpakket	53	124
Vergoeding restpakket	-64 **	-64 **
TOTAAL RESTPAKKET	197	268
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	7	-17

* Deze posten vallen onder het restpakket
Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven
 * Verminderd met de kwijtschelding
 ** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

e. Paar zonder kinderen

	100%	110%
Inkomsten		
Netto inkomen (incl. kortingen)	1409	1550
Zorgtoeslag	170	170
Huurtoeslag	220	220
Kinderbijslag	0	0
Kindgebonden budget	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0
Voorlopige aanslag specifieke zorgkosten	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	1800	1941
Vaste lasten		
Huur	460	460
Energie		
Gas	60	60
Elektriciteit	36	36
Water	13	13
Gemeentelijke heffingen	0 *	31
Waterschapsheffingen	0 *	20
Telefoon, televisie, internet	64	64
Verzekeringen		
Zorgverzekering: Basis	200	200
Zorgverzekering: Aanvullend	53	53
Overige verzekeringen	28	28
Onderwijs	0	0
Kinderopvang	0	0
Contributies en abonnementen	4	4
Vervoer	28	28
TOTAAL VASTE LASTEN	946	997
Reserveringsuitgaven		
Kleding en schoenen	111	111
Inventaris	87	87
Onderhoud huis en tuin	24	24
Eigen risico	64	64
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	24	24
Vrijtijdsuitgaven	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	310	310
Huishoudelijke uitgaven		
Voeding	366	366
Was- en schoonmaakmiddelen	8	8
Persoonlijke verzorging	42	42
Huishoudelijke dienstverlening	0	0
Huisdieren	*	*
Roken	*	*
Diversen	13	13
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	429	429
TOTAAL UITGAVEN	1684	1735
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	116	206
Restpakket		
Sociale participatie	152	152
Overig restpakket	17	88
Vergoeding restpakket	-17 **	-17 **
TOTAAL RESTPAKKET	152	224
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	-36	-18

* Deze posten vallen onder het restpakket
Vet en cursief **Afhankelijk van gemeentelijke tarieven**
 * Verminderd met de kwijtschelding
 ** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

f. Paar, 2 kinderen 3 & 5 jaar

	100%	110%
Inkomsten		
Netto inkomen (incl. kortingen)	1409	1550
Zorgtoeslag	170	170
Huurtoeslag	253	253
Kinderbijslag	133	133
Kindgebonden budget	170	170
Kinderopvangtoeslag	0	0
Voorlopige aanslag specifieke zorgkosten	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	2135	2276
Vaste lasten		
Huur	510	510
Energie		
Gas	77	77
Elektriciteit	52	52
Water	19	19
Gemeentelijke heffingen	0 *	31
Waterschapsheffingen	0 *	20
Telefoon, televisie, internet	64	64
Verzekeringen		
Zorgverzekering: Basis	200	200
Zorgverzekering: Aanvullend	53	53
Overige verzekeringen	29	29
Onderwijs	0 **	0 **
Kinderopvang	0	0
Contributies en abonnementen	4	4
Vervoer	50	50
TOTAAL VASTE LASTEN	1057	1108
Reserveringsuitgaven		
Kleding en schoenen	152	152
Inventaris	108	108
Onderhoud huis en tuin	24	24
Eigen risico	64	64
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	35	35
Vrijtijdsuitgaven	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	383	383
Huishoudelijke uitgaven		
Voeding	372	372
Was- en schoonmaakmiddelen	12	12
Persoonlijke verzorging	69	69
Huishoudelijke dienstverlening	0	0
Huisdieren	*	*
Roken	*	*
Diversen	20	20
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	473	473
TOTAAL UITGAVEN	1913	1964
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	222	312
Restpakket		
Sociale participatie	242	242
Overig restpakket	17	88
Vergoeding restpakket	-58 **	-58 **
TOTAAL RESTPAKKET	201	272
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	22	40

* Deze posten vallen onder het restpakket
Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven
 * Verminderd met de kwijtschelding
 ** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

g. Paar, 2 kinderen 14 & 16 jaar

	100%	110%
Inkomsten		
Netto inkomen (incl. kortingen)	1409	1550
Zorgtoeslag	170	170
Huurtoeslag	253	253
Kinderbijslag	191	191
Kindgebonden budget	224	224
Kinderopvangtoeslag	0	0
Voorlopige aanslag specifieke zorgkosten		
TOTAAL INKOMSTEN	2247	2388
Vaste lasten		
Huur	510	510
Energie		
Gas	77	77
Elektriciteit	52	52
Water	19	19
Gemeentelijke heffingen	0 *	31
Waterschapshoeffingen	0 *	20
Telefoon, televisie, internet	68	68
Verzekeringen		
Zorgverzekering: Basis	200	200
Zorgverzekering: Aanvullend	53	53
Overige verzekeringen	29	29
Onderwijs	46 **	46 **
Kinderopvang	0	0
Contributies en abonnementen	4	4
Vervoer	56	56
TOTAAL VASTE LASTEN	1114	1164
Reserveringsuitgaven		
Kleding en schoenen	198	198
Inventaris	109 **	109 **
Onderhoud huis en tuin	24	24
Eigen risico	64	64
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	35	35
Vrijtijdsuitgaven	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	430	430
Huishoudelijke uitgaven		
Voeding	512	512
Was- en schoonmaakmiddelen	12	12
Persoonlijke verzorging	84	84
Huishoudelijke dienstverlening	0	0
Huisdieren	*	*
Roken	*	*
Diversen	20	20
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	628	628
TOTAAL UITGAVEN	2171	2222
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	76	166
Restpakket		
Sociale participatie	264	264
Overig restpakket	53	124
Vergoeding restpakket	-71 **	-71 **
TOTAAL RESTPAKKET	246	317
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	-170	-152

* Deze posten vallen onder het restpakket
Vet en cursief **Afhankelijk van gemeentelijke tarieven**
 * Verminderd met de kwijtschelding
 ** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

h. Alleenstaande onder de AOW-leeftijd met zorgvraag

	100%	110%
Inkomsten		
Netto inkomen (incl. kortingen)	987	1085
Zorgtoeslag	88	88
Huurtoeslag	220	220
Kinderbijslag	0	0
Kindgebonden budget	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0
Voorlopige aanslag specifieke zorgkosten	9	10
TOTAAL INKOMSTEN	1304	1403
Vaste lasten		
Huur	460	460
Energie		
Gas	60	60
Elektriciteit	20	20
Water	9	9
Gemeentelijke heffingen	0 *	31
Waterschapsheffingen	0 *	11
Telefoon, televisie, internet	54	54
Verzekeringen		
Zorgverzekering: Basis	100	100
Zorgverzekering: Aanvullend	26	26
Overige verzekeringen	20	20
Onderwijs	0	0
Kinderopvang	0	0
Contributies en abonnementen	2	2
Vervoer	49 **	49 **
TOTAAL VASTE LASTEN	799	840
Reserveringsuitgaven		
Kleding en schoenen	56	56
Inventaris	74	74
Onderhoud huis en tuin	24	24
Eigen risico	32	32
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	29 **	29 **
Vrijtijdsuitgaven	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	214	214
Huishoudelijke uitgaven		
Voeding	201	201
Was- en schoonmaakmiddelen	6	6
Persoonlijke verzorging	21	21
Huishoudelijke dienstverlening	0	0
Huisdieren	*	*
Roken	*	*
Diversen	10	10
TOTAAL HUSHOUDELIJKE UITGAVEN	238	238
TOTAAL UITGAVEN	1250	1292
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	54	111
Restpakket		
Sociale participatie	96	96
Overig restpakket	17	88
Vergoeding restpakket	-10 **	-10 **
TOTAAL RESTPAKKET	103	174
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	-49	-63

* Deze posten vallen onder het restpakket
Vet en cursief **Afhankelijk van gemeentelijke tarieven**
 * Verminderd met de kwijtschelding
 ** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

i. Alleenstaande oudere met zorgvraag

	100%	110%
Inkomsten		
Netto inkomen (incl. kortingen)	1166	1219
Zorgtoeslag	88	88
Huurtoeslag	222	222
Kinderbijslag	0	0
Kindgebonden budget	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0
Voorlopige aanslag specifieke zorgkosten	7	7
TOTAAL INKOMSTEN	1484	1537
Vaste lasten		
Huur	460	460
Energie		
Gas	67	67
Elektriciteit	22	22
Water	10	10
Gemeentelijke heffingen	11	31
Waterschapshoeffingen	11	11
Telefoon, televisie, internet	56	56
Verzekeringen		
Zorgverzekering: Basis	100	100
Zorgverzekering: Aanvullend	26	26
Overige verzekeringen	13	13
Onderw ijs	0	0
Kinderopvang	0	0
Contributies en abonnementen	2	2
Vervoer	46 **	46 **
TOTAAL VASTE LASTEN	823	843
Reserveringsuitgaven		
Kleding en schoenen	56	56
Inventaris	74	74
Onderhoud huis en tuin	24	24
Eigen risico	32	32
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	12	12
Vrijtijdsuitgaven	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	197	197
Huishoudelijke uitgaven		
Voeding	286 **	286 **
Was- en schoonmaakmiddelen	6	6
Persoonlijke verzorging	21	21
Huishoudelijke dienstverlening	0	0
Huisdieren	*	*
Roken	*	*
Diversen	10	10
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	323	323
TOTAAL UITGAVEN	1343	1363
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	141	174
Restpakket		
Sociale participatie	91	91
Overig restpakket	19	66
Vergoeding restpakket	-10 **	-10 **
TOTAAL RESTPAKKET	100	147
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	40	27

* Deze posten vallen onder het restpakket
Vet en cursief **Afhankelijk van gemeentelijke tarieven**
 * Verminderd met de kwijtschelding
 ** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten